

rijksuniversiteit
groningen

Beeldvorming over de kinderbescherming

Een historisch onderzoek naar de berichtgeving over de kinderbescherming in landelijke dagbladen

in de periode van 1970-1990

Naam: Samia Hamim

Studentnummer: S4830237

Master Orthopedagogiek

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Rijksuniversiteit Groningen

Eerste begeleider: Mw. Dr. M. (Marieke) Dekker

Tweede beoordelaar: Mw. Dr. E.M.B. (Evelien) Mulder

Totaal aantal woorden: 10916

04 februari 2022

Samenvatting 'Beeldvorming over de kinderbescherming. Een historisch onderzoek naar de berichtgeving over de kinderbescherming in landelijke dagbladen in de periode van 1970-1990'

Het is van belang om te begrijpen hoe de media de kinderbescherming in krantenartikelen naar voren laat komen en wat voor impact dit heeft op een omvangrijk publiek. Onderzoeken tonen aan dat doormiddel van framing, negatieve berichtgeving over de kinderbescherming niet ten goede komt aan het vertrouwen en geloof vanuit de samenleving. De volgende onderzoeksvraag is opgesteld: *'Hoe was de berichtgeving over justitiële kinderbeschermingsmaatregelen tussen 1970 en 1990, hoe is dit te verklaren en op welke manier is dit in verband te brengen met veranderingen in het aantal opgelegde kinderbeschermingsmaatregelen in deze periode?'* De data is verzameld met behulp van de historische online databank genaamd Delpher. De resultaten betreffen een beperkte analyse van 104 krantenartikelen, waarin in wordt gegaan op de onderwerpen en type berichten die naar voren komen in de krantenartikelen. Daarnaast is er door een inhoudelijke analyse van 27 krantenartikelen een beeld geschetst van de maatschappelijke context. Hierdoor kan geconcludeerd worden dat de gevonden attitude in de krantenartikelen de golfbeweging van justitiële kinderbeschermingsmaatregelen lijkt te weerspiegelen.

Abstract 'Imagination of child protection. A historical investigation into the reporting on child protection in national newspapers in the period 1970-1990'

It is important to understand how the media portrays child protection in newspaper articles and the impact this has on a large audience. Studies show that through framing, negative reporting about child protection does not improve trust and belief in society. The following research question was formulated: *'What was the reporting on judicial child protection measures like between 1970 and 1990, how can this be explained and how can this be related to changes in the number of child protection measures imposed during this period?'* using the historical online database called Delpher. The results concern a limited analysis of 104 newspaper articles, in which the topics and types of messages that appear in the newspaper articles are discussed. In addition, a substantive analysis of 27 newspaper articles has provided a picture of the social context. It can therefore be concluded that the attitude found in the newspaper articles seems to reflect the wave of judicial child protection measures.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding en probleemstelling.....	1
1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen.....	3
1.3 Theoretisch kader.....	4
2. Methode.....	6
2.1 Onderzoeksdesign.....	6
2.2 Gegevensverzameling.....	6
2.3 Analyse.....	9
3. Context.....	11
3.1 De naoorlogse jaren en de jaren vijftig: 1945-1960.....	11
3.1.1 Maatschappelijke en culturele ontwikkelingen.....	11
3.1.2 Ontwikkelingen binnen de kindbescherming.....	12
3.1.3 Overheid en kindbescherming.....	13
3.1.4 Attitude omtrent de justitiële kindbeschermingsmaatregelen.....	14
3.2 Culturele revolutie en kritiek aan het adres van de kindbescherming: 1960-1980.....	14
3.2.1 Maatschappelijke en culturele ontwikkelingen.....	15
3.2.2 Ontwikkelingen binnen de kindbescherming.....	15
3.2.3 Overheid en kindbescherming.....	16
3.2.4 Attitude omtrent de justitiële kindbeschermingsmaatregelen.....	17
3.3 Voorzichtig herstel van het vertrouwen: 1980-1990.....	18
3.3.1 Maatschappelijke en culturele ontwikkelingen.....	18
3.3.2 Ontwikkelingen binnen de kindbescherming.....	19
3.3.3 Overheid en kindbescherming.....	20
3.3.4 Attitude omtrent de justitiële kindbeschermingsmaatregelen.....	21
4. Resultaten.....	22
4.1 Inleiding.....	22
4.2 Beschrijving van data.....	22
4.3 Onderwerpen vanuit de krantenartikelen.....	22
4.3.1 Type bericht.....	22
4.3.2 Onderwerpen.....	24

4.4 Attitude jegens justitiële kinderschermingsmaatregelen.....	27
4.5 Uiting van kritiek of vertrouwen.....	28
4.5.1 Kritiek.....	28
4.5.2 Vertrouwen.....	32
4.6 Verband tussen de onderzochte attitude en het aantal opgelegde justitiële kinderbeschermingsmaatregelen.....	34
5. Conclusie en discussie.....	36
5.1 Conclusie.....	36
5.2 Discussie.....	36
5.2.1 Sterke punten van het onderzoek.....	36
5.2.2 Beperkingen van het onderzoek.....	38
5.3 Aanbevelingen vervolgonderzoek.....	39
Literatuur.....	40
Bijlage 1. Flowchart.....	44
Bijlage 2. Analyse-instrument ‘Kinderbescherming in 1970-1990’.....	45
Bijlage 3. Bronnenlijst.....	47

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en probleemstelling

De jeugdzorg in gedwongen kader is regelmatig onderwerp van discussie in de media. Soms wordt er voortijdig ingegrepen, waardoor kinderen onterecht van de ouders worden gescheiden. Een recent krantenartikel in Trouw beschrijft dat veel ouders klagen over kinderen die onterecht uit huis worden geplaatst (Baneke, 2021). Aan de andere kant zou vanwege het niet ingrijpen een kind zijn overleden, met als gevolg dat er wordt geroepen om een hardere aanpak vanuit de jeugdzorg. Dit blijkt bijvoorbeeld uit een artikel van de website van de NOS, waarin er harde kritiek op de hulpverlening werd geuit, bij een situatie waarbij een 14-jarig meisje in Amsterdam werd doodgeschoten (NOS, 2021). Een krantenartikel van de website RTV Noord (2020), laat zien dat de jeugdzorg ook positief in het nieuws kan komen. Het krantenartikel gaat over het goed aanvoelen vanuit de jeugdzorg wanneer kinderen in gevaar zijn.

P. Ayre (2001) wijst er in het artikel ‘Child protection and the media: lessons from the last three decades’ op dat meerdere onderzoeken aantonen dat negatieve berichtgeving over het functioneren van medewerkers in de jeugdzorg niet ten goede komt aan het vertrouwen en geloof vanuit de samenleving. De effecten van de media op de algemene beeldvorming omtrent de jeugdzorg zijn groot (Alexander & Alexander, 1995). Met media (kranten, tijdschriften, radio, televisie, nieuwswebsites, e-mails en berichten via social media diensten) worden technologieën bedoeld die gebruikt worden om berichten uit te zenden naar een omvangrijk publiek.

Wanneer er een incident heeft plaatsgevonden benadrukken de media regelmatig wat er mis is gegaan (Thomlison & Blome, 2012). Je wordt als lezer een bepaalde kant op gestuurd door middel van woordkeuze of perspectief (Lazarus, 1991). Door op een bepaalde manier van berichtgeving, worden er emotionele reacties opgeroepen, waaronder boosheid, angst of verdriet. Dit wordt framing genoemd. Scott en Gough (2003) concluderen dat morele paniek wordt ontwikkeld door framing en dat mensen meer gevoelig worden voor gevaren en risico's. Volgens Entman (1993) bepaalt een frame dus niet alleen waarover mensen denken, maar ook hoe mensen over een bepaald onderwerp denken.

Het is van belang om te begrijpen hoe de media de jeugdzorg in krantenartikelen naar voren laat komen en wat voor impact dit heeft op een omvangrijk publiek. In deze studie wordt hier een bijdrage aangeleverd. Waar in de huidige samenleving wordt gesproken over de jeugdzorg in gedwongen kader, werden er in het verleden andere termen gebruikt. In dit onderzoek is er gekozen voor de termen ‘justitiële kinderschermingsmaatregelen’ en ‘de kinderscherming’ om het werkveld aan te duiden waarbinnen deze maatregelen uitgevoerd worden. In het theoretisch kader worden in paragraaf 1.3 de begrippen nader toegelicht.

Vanaf het moment dat de kindervetten zijn ingevoerd is er redelijk veel bekend over de ontwikkeling binnen de kinderscherming. Er is een goed beeld van veranderende opvattingen en een veranderende maatschappelijke acceptatie van het toepassen van de justitiële kinderschermingsmaatregelen (Dekker et al, 2012; Komen, 1999; Dekker, 2016, Bakker et al, 2010). De historische onderzoeken op het gebied van de kinderscherming in Nederland hebben zich gericht op het ontstaan van heropvoedingshuizen in de 19^e eeuw. In deze huizen vond heropvoeding plaats met de wil om het kind te veranderen (Dekker, 2001). Tevens is de bestrijding van kinderscherming en de historische ontwikkeling van de kinderscherming onderzocht (Van Montfoort, 1994; Samson, 2012). Van Montfoort (1994) wijst er in zijn historisch onderzoek op, dat de kinderscherming er is om de maatschappij te beschermen tegen kinderen in plaats van andersom. Daarnaast richten de historische onderzoeken zich op de aard en aanpak van kinderverwaarlozing, incest, jeugdcriminaliteit en kindermishandeling. Komen (1999) richt zich in zijn onderzoek op de veranderde opvattingen wat betreft geweld in de opvoeding, aan de hand van een analyse van ruim tweehonderd rechtbankdossiers. De reactie vanuit de justitiële kinderscherming op de veranderde opvattingen wordt beschreven (Komen, 1999).

Op het gebied van media zijn er al eerder onderzoeken gedaan. Dekker (2016) heeft zich in haar studie gericht op onderzoeksrapporten en discussies in vakbladen, met het doel om resultaten van justitiële kinderschermingsmaatregelen in de tweede helft van de twintigste eeuw in beeld te krijgen. De onderzoeken van de Commissie de Winter (2019) en de Commissie Samson (2012), richten zich op respectievelijk seksueel misbruik en geweld in de jeugdzorg. Bij deze onderzoeken werden media (landelijke dagbladen) als bronnen gebruikt om inzicht te krijgen in het voorkomen van misbruik en geweld. Daarbij is dezelfde bron gebruikt, maar met een ander doel: inzicht krijgen in het voorkomen van geweld jegens kinderen. Ditzelfde geldt voor het onderzoek ‘Child abuse in England’ (Davies et al, 2017).

Deze studie deed een steekproef van krantenartikelen tussen 2003 en 2013 in Engeland en Wales, met als doel te onderzoeken hoe kindermishandeling en verwaarlozing werd gerapporteerd. In dit onderzoek worden krantenartikelen gebruikt om inzicht te krijgen in berichtgeving rond de justitiële kindbescherming, met als doel om een helder beeld te krijgen van de algemene beeldvorming over justitiële kindbeschermingsmaatregelen in de landelijke dagbladen in de periode 1970-1990.

1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

De volgende onderzoeksvraag is opgesteld: *‘Hoe was de berichtgeving over justitiële kindbeschermingsmaatregelen tussen 1970 en 1990, hoe is dit te verklaren en op welke manier is dit in verband te brengen met veranderingen in het aantal opgelegde kindbeschermingsmaatregelen in deze periode?’* De berichtgeving in de jaren zeventig lijkt voornamelijk negatief, gezien de kritiek en opvattingen rond de kindbescherming. In het theoretisch kader wordt hier nader op in gegaan. Het jaar 1970 wordt daarom gekozen als beginpunt van de onderzoeksperiode. De verwachting is dat de berichtgeving weer wat neutraler wordt in de loop van de jaren 80. Het jaar 1990 wordt daarom gekozen als eindpunt van de onderzoeksperiode.

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. *‘Welke onderwerpen kwamen naar voren in krantenartikelen over justitiële kindbeschermingsmaatregelen in de periode 1970 tot 1990?’*
2. *‘Weerspiegelen de krantenartikelen vertrouwen in de werking van justitiële kindbeschermingsmaatregelen of zijn ze juist erg kritisch?’*
3. *‘Op welke manier komt dit vertrouwen of deze kritiek tot uiting?’*
4. *‘En op welke manier kan deze gevonden attitude tegenover justitiële kindbeschermingsmaatregelen in verband gebracht worden met veranderingen in het aantal opgelegde kindbeschermingsmaatregelen?’*

Er is gekozen om één type medium te gebruiken voor dit onderzoek, vanwege de beperkte tijd die er voor staat. In dit onderzoek worden krantenartikelen uit landelijke dagbladen gebruikt als bron. Krantenartikelen hebben een impact op de samenleving en kunnen van invloed zijn op de beeldvorming ten aanzien van de jeugdzorg (Regehr et al, 2002; Regeher et al, 2010). In het hoofdstuk methode wordt onderbouwd welke landelijke dagbladen worden gebruikt voor het onderzoek.

De hoofdvraag wordt uitgewerkt in vier deelvragen, waarvan de eerste drie deelvragen beschrijvend zijn. Deze leveren een bijdrage aan het in kaart brengen van de beeldvorming in de krantenartikelen over de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. Daarnaast is het van belang om voor dit onderzoek iets over de berichtgeving te weten te komen, om een compleet beeld te creëren. Deelvraag 1 zal inzichtelijk maken welke onderwerpen er in de krantenartikelen naar voren komen en hoe hier over geschreven wordt. Daarnaast wordt er gekeken of de berichtgeving vertrouwen of juist kritiek weerspiegelen en hoe dit tot uiting komt. Daarvoor zijn deelvraag 2 en 3 opgesteld. Deelvraag 4 helpt het verklarende gedeelte van de hoofdvraag te beantwoorden, door middel van verbanden te leggen tussen de naar voren gekomen attitude en de cijfers over het aantal opgelegde kindbeschermingsmaatregelen.

1.3 Theoretisch kader

Het opgroeien in een veilige omgeving zou voor elk kind vanzelfsprekend moeten zijn. Ieder kind heeft recht op bescherming en zorg wat een grote mate van invloed heeft op de ontwikkeling (Frosch et al, 2021). Die krijgen zij in eerste instantie van hun ouders en verzorgers. Bij problemen rondom het kind vraagt dit enige afstemming tussen opvoedings- en ondersteuningsbehoeften van het individu enerzijds en de aanpak, omgang en begeleiding door de omgeving anderzijds. Als ouders of verzorgers deze bescherming niet kunnen bieden, komt de overheid in beeld die benodigde bescherming kan bieden (Grietens et al, 2014). Deze verplichting vloeit voort uit art. 3 lid 2 van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (Grietens et al, 2014). Ieder kind wordt verzekerd van bescherming en zorg, rekening houdend met de rechten en plichten en het nemen van passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

De Raad van de Kinderbescherming voert de wettelijke taken uit, met als doel de rechten van het kind te beschermen en het kind een gezonde en stabiele ontwikkeling te bieden (Baartman, 2008). In 1901 zijn de volgende kindwetten ontstaan; de Burgerlijke Kinderwet, waarbij ouders uit de ouderlijke macht ontzet of ontheven kunnen worden (Baartman, 2008). De Strafrechtelijke Kinderwet, wat een specifiek op het kind afgestemd sanctiepakket en specifieke jeugdstraffen omvat.

Als laatste de Kinderbeginselenwet, welke regels en voorwaarden omvat waaraan bijvoorbeeld tuchtscholen en voogdijverenigingen moeten voldoen (Baartman, 2008). De overheid kon door middel van deze justitiële kinderbeschermingsmaatregelen voor het eerst ingrijpen in het ouderlijk gezag (Koens, 2008). Sinds 2015 kan de rechter twee maatregelen ter bescherming van het kind opleggen. Een ondertoezichtstelling (OTS) waarbij er verplicht hulp en ondersteuning bij het opvoeden komt kijken en een gezagsbeëindigende maatregel, waarbij de ouder het ontzag ontnomen wordt (Burgerlijk Wetboek Boek 1, 1970, art. 262, lid 1).

Het geloof en vertrouwen in de werking van justitiële kinderbeschermingsmaatregelen lijken samen te hangen met de aantallen justitiële kinderbeschermingsmaatregelen die de loop van de jaren werden opgelegd (Dekker, 2016). De justitiële kinderbeschermingsmaatregelen en het werkveld waar de maatregelen worden uitgevoerd, hebben zich ontwikkeld in de loop der jaren. Er heeft zowel een maatschappelijk als culturele ontwikkeling plaatsgevonden, die van invloed lijkt te zijn op het beeld in de publieke opinie (Dekker, 2009). De jaren vijftig werden gezien als het meest positief, wat betreft het effectief ingrijpen in het leven van het kind. Deze positieve houding lijkt weerspiegeld te worden in het aantal opgelegde justitiële kinderbeschermingsmaatregelen (Komen, 1999). Er lijkt sinds de invoering van de kindervetten, in 1905 tot ongeveer 1960, een stijging plaats te vinden in het aantal justitiële kinderbeschermingsmaatregelen (Komen, 1999; Dekker, 2016).

Vanaf de jaren zestig werd het onrustig binnen de kinderbescherming. Er ontstond wantrouwen over het functioneren van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen. Dit lijkt te passen binnen de maatschappelijke en culturele ontwikkelingen die op dat moment speelden. Er was sprake van een tweede feministische golf, bezuinigingen en de roerige jaren zestig brachten Nederland een grote democratisering golf (Dane, 2006). Het geloof in de positieve werking van justitiële kinderbeschermingsmaatregelen in de jaren 1960-1980 lijkt te zijn gedaald naar een dieptepunt (Koens, 2008). Met name in de jaren zeventig was de kritiek het hevigst. In 1975 werden er 5,5 nieuwe ondertoezichtstellingen per 10.000 minderjarigen opgelegd. Dit betekende een halvering van het aantal justitiële kinderbeschermingsmaatregelen die opgelegd zijn (Komen, 1999). In de tweede helft van de jaren tachtig nam het aantal justitiële kinderbeschermingsmaatregelen weer voorzichtig toe, ondanks dat de kinderbescherming nog in een crisistemming verkeerde (Dekker, 2016).

Deze stijging lijkt, ondanks de bezuinigingen binnen de kinderbescherming die het publieke beeld geen goed deden, onder andere samen te hangen met de heersende jeugdcriminaliteit en allochtonenproblematiek (Boendermaker, 1998).

2. Methode

In dit hoofdstuk wordt de methode die bij dit onderzoek gebruikt is beschreven. In paragraaf 2.1 worden het onderzoeksdesign en de gebruikte bronnen weergegeven. Vervolgens wordt in 2.2 beschreven hoe aan de hand van een flowchart de gegevens voor het onderzoek zijn verzameld. In de laatste paragraaf 2.3 worden de werkwijze en de methode die bij dit onderzoek zijn gebruikt uitgelegd.

2.1 Onderzoeksdesign

Het onderzoek betreft een historisch-pedagogische studie naar de algemene beeldvorming in de media over justitiële kinderbeschermingsmaatregelen tussen 1970 en 1990. De primaire bronnen bestaan uit krantenartikelen uit deze periode, om zo de berichtgeving wat betreft de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen in kaart te brengen. De secundaire bronnen bevatten wetenschappelijke literatuur over ontwikkelingen binnen de kinderbescherming, de overheid en Nederland in de tweede helft van de twintigste eeuw. Deze worden gebruikt om in het contexthoofdstuk een overzicht te geven van de maatschappelijke en culturele ontwikkelingen. Er wordt op deze manier een beeld geschetst over wat er in de samenleving, overheid en de kinderbescherming in de tweede helft van de twintigste eeuw heeft gespeeld, om de krantenartikelen te kunnen begrijpen.

2.2 Gegevensverzameling

Voor dit onderzoek is gekozen om krantenartikelen te gebruiken die zijn gepubliceerd tussen één januari 1970 en 31 december 1989. De landelijke dagbladen de Telegraaf (algemeen), de Volkskrant (rooms-katholiek) en het Algemeen Dagblad (algemeen) zijn de bronnen van dit onderzoek. Het onderzoeksproject van collega-student Deborah de Cuba richt zich vanuit dezelfde vraagstelling op het Parool, de Trouw en het NRC Handelsblad. Deze dagbladen zijn geanalyseerd, omdat de Volkskrant, de Telegraaf en het Algemeen Dagblad getypeerd worden als populaire, grote algemene dagbladen.

De Telegraaf en het Algemeen Dagblad hebben een lezerskring die lijkt op een dwarsdoorsnede van de Nederlandse bevolking. De Volkskrant heeft lezers met hogere inkomens en opleidingscategorieën (Bakker & Scholten, 2019, p. 16). Op deze manier heeft het onderzoek de meeste kans een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de algemene beeldvorming omtrent justitiële kindbeschermingsmaatregelen. De krantenartikelen zijn verkregen via de online databank Delpher. Deze databank bevat gedigitaliseerde teksten uit Nederlandse boeken, tijdschriften en kranten. De teksten komen voort uit collecties van diverse bibliotheken, wetenschappelijke instellingen en erfgoedinstellingen (Delpher, z.d.)

De begrippen die gebruikt zijn als zoekterm, zijn op basis van het theoretisch kader ontstaan. Afstemming over deze begrippen is noodzakelijk om deze te operationaliseren voor dit onderzoek (Baarda, 2012). De kennis vanuit het theoretisch kader is in samenwerking met collega student Deborah de Cuba benut. De justitiële kindbeschermingsmaatregelen zijn omgezet naar de zoektermen; ondertoezichtstelling, ontzetting en ontheffing. In de drie geselecteerde dagbladen is gezocht naar krantenartikelen aan de hand van een vaste set zoektermen: ‘kinderbescherming AND ondertoezichtstelling’, ‘kinderbescherming AND ontzetting’ en ‘kinderbescherming AND ontheffing’.

Alle krantenartikelen die vanuit de zoekresultaten naar voren zijn gekomen, zijn gefilterd op dubbele krantenartikelen. De overgebleven krantenartikelen zijn beperkt geanalyseerd om een compleet beeld te kunnen krijgen over hoe de berichtgeving wat betreft de justitiële kindbeschermingsmaatregelen tussen 1970-1990 eruit zag. Eerst is er een inventarisatie van type berichten gemaakt, zoals bijvoorbeeld een ingezonden brief of een oproep. Door middel van open coderen zijn er categorieën ontwikkelt in relatie tot de bronnen. Open coderen is data omzetten in codes. Een code is in dit onderzoek een korte samenvatting van een onderwerp uit een krantenartikel die is samengevat (Boeije, 2002). Voorbeelden van onderwerpen zijn; geld of Bolderkar.

Vervolgens zijn de zoekresultaten onderworpen aan de inclusie en exclusiecriteria. De inclusiecriteria betroffen: opiniërende krantenartikelen. Een opiniërend stuk zal naar verwachting de deelvragen over het vertrouwen en geloof in de werking van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen beter beantwoorden, omdat verwacht wordt dat deze opvattingen en argumenten bevatten, om deze te kunnen onderbouwen (Vonk & Smit, 2014). De exclusiecriteria betroffen: geen opinieerde krantenartikelen en krantenartikelen die in de landelijke dagbladen schrijven over de kindbescherming in het buitenland.

Bijvoorbeeld krantenartikelen die gaan over hoe de kinderbescherming in Zweden of Engeland eruit ziet. De krantenartikelen die overblijven na de inclusie en exclusiecriteria worden meegenomen in een uitgebreide analyse. Bij dit proces is een flowchart gehanteerd, welke inzichtelijk maakt welke stappen er zijn genomen in het zoeken en selecteren van krantenartikelen. De flowchart is weergegeven in bijlage 1.

2.3 Analyse

Vanuit het theoretisch kader en in samenwerking met collega-student is een analyse-instrument in de vorm van een vaste set vragen ontwikkeld om de 27 krantenartikelen inhoudelijk systematisch te bestuderen. De analysevragen hangen samen met de verschillende deelvragen van dit onderzoek. In bijlage 2 zijn twee voorbeelden van een geanalyseerd krantenartikel aan de hand van de analysevragen weergegeven. Als eerste is er algemene informatie verzameld, gevolgd door een korte samenvatting die in een paar zinnen weergeeft waar het krantenartikel over gaat. Zo kan in één oogopslag het krantenartikel gebruikt worden voor het schrijven van de resultaten. Vervolgens zijn de analysevragen gekoppeld aan relevante stukken in het krantenartikel. Per krantenartikel zijn de volgende analysevragen beantwoord:

- a) *Op welke onderwerpen heeft dit krantenartikel betrekking?*
- b) *Hoe wordt er in dit krantenartikel gesproken over de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen en welke resultaten kwamen ten aanzien van deze justitiële kinderbeschermingsmaatregelen naar voren? Wat wordt hier over gezegd?*
- c) *Vermeld de auteur negatieve of positieve resultaten naar aanleiding van (het opleggen van) justitiële kinderbeschermingsmaatregelen? Zo ja, welke?*
 - *Vermeld de auteur ook een manier om deze negatieve resultaten of consequenties tegen te kunnen gaan? Zo ja, welke?*
- d) *Is het krantenartikel overwegend positief, negatief of neutraal jegens justitiële kinderbeschermingsmaatregelen? Op basis waarvan kan dit worden geconcludeerd?*

In combinatie met de samenvatting geven analysevragen a en b antwoord op de eerste deelvraag; welke onderwerpen komen naar voren wat betreft de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen in de landelijke dagbladen en hoe hier over wordt geschreven. De analysevragen c en d hebben betrekking op deelvraag twee en drie, op welke manier dit vertrouwen of deze kritiek tot uiting komt. Om analysevraag d te kunnen beantwoorden, zijn de krantenartikelen in drie categorieën verdeeld: positief, neutraal en negatief. Als positief wordt beschouwd, het vertrouwen wat men heeft in de aanpak betreft justitiële kinderbeschermingsmaatregelen en de positieve ervaringen met kinderbescherming. Tot de categorie negatief behoren de negatieve ervaringen met de kinderbescherming en de kritiek wat men heeft op de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen.

De krantenartikelen waar geen duidelijke mening in naar voren komen betreft de justitiële kindbeschermingsmaatregelen, worden als neutraal beschouwd. Tot slot kan deelvraag 4 gekoppeld worden aan alle vier de analysevragen. Door middel van primaire en secundaire bronnen kan antwoord gegeven worden op de vierde deelvraag; op welke manier deze gevonden attitude tegenover justitiële kindbeschermingsmaatregelen in verband gebracht worden met de veranderingen in de opgelegde kindbeschermingsmaatregelen. De gevonden attitude wordt vergeleken met de uitkomsten van het contexthoofdstuk, om zo te zoeken naar verbanden wat betreft de verandering in het aantal opgelegde kindbeschermingsmaatregelen.

3. Context

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de maatschappelijke en culture ontwikkelingen, de ontwikkelingen binnen de kindbescherming, de overheid en kindbescherming en ten slotte de attitude omtrent de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. De ontwikkelingen worden in drie aparte perioden weergegeven, elk met een korte uitleg per periode.

3.1 De naoorlogse jaren en de jaren vijftig: 1945-1960

In de periode 1945-1960 worden de naoorlogse jaren en de jaren vijftig besproken. Deze jaren worden weergegeven in een aparte paragraaf, omdat deze lijken gelinkt te worden aan een positieve houding ten aanzien van de kindbescherming.

3.1.1 Maatschappelijke en culture ontwikkelingen

De Tweede Wereldoorlog heeft grote impact gehad op de Nederlandse samenleving. Tijdens de oorlog steeg de jeugdcriminaliteit en waren gezinnen ontwricht, met het gevolg dat wangedrag en verwaarlozing in de samenleving toenamen (Bakker et al, 2010, p. 404). Door de verstoring van deze gezinnen werden kinderen tijdens de oorlog tijdelijk opgevangen door helpende gastouders of door de lokale militaire autoriteit in afwachting van plaatsing in één van de tehuizen (Dane, 2006). Deze opvang was ook nodig, voor de kinderen van NSB-ouders die zonder vorm van proces opgesloten waren in kampen en gevangenissen (Bakker et al, 2010). Het tweede probleem waar maatschappelijke organisaties en overheid zich na de oorlog zorgen over maakten was de ‘massajeugd’. Volgens Commissie Langeveld (1952) waren dit kinderen die in de jaren van wederopbouw na de oorlog op zoek waren naar hun plek in een veranderende samenleving. Deze kinderen werden beschreven als verwilderde jeugd of probleemkinderen.

Na de oorlog werd er tevens gesproken over ‘onmaatschappelijke gezinnen’. Dit waren gezinnen die zich niet hielden aan de destijds heersende normen en waarden.

De belangrijke normen waren dat in het gezin de man aan het werk was en zich hield aan de regels van deze baan. De vrouw hield zich bezig met het huishouden en zorgde dat de kinderen conform de normen en waarden opgevoed werden (Dercksen & Verplanke, 1987).

Afwijkend gedrag, criminaliteit, alcoholmisbruik en onzedelijkheid werden niet geaccepteerd. Vooral bij de onderste lagen van de bevolking werd hier kritisch naar gekeken.

Er was sprake van een ‘beschavingsoffensief’ (Dercksen & Verplanke, 1987). Met dit offensief, gericht op de onderste ladders van de maatschappij, werd er geprobeerd verantwoord gedrag bij te brengen. Daarin ging men zo ver dat zelfs speciale wijken werden ingericht waar deze gezinnen zich moesten leren aan te passen. Volgens Dercksen en Verplanke (1987) werd de term onmaatschappelijke gezinnen eind jaren vijftig veranderd in probleemgezinnen. Dit zijn gezinnen die zowel voor zichzelf als voor de samenleving een probleem waren.

In de jaren vijftig nam de verzuiling toe. De samenleving was verdeeld in bevolkingsgroepen die zich op levensbeschouwelijke of sociaal-economische basis afzonderlijk organiseerden (Dane, 2006). Waar de verzuiling eerst gezien werd als emancipatie, draaide dit beeld naar iets wat niet meer in de gemoderniseerde samenleving zou passen (Dekker, 2016). Vanaf begin jaren zestig werd het proces van ontzuiling onder invloed van ontkerkelijking steeds duidelijker zichtbaar (Dekker et al, 2012).

3.1.2 Ontwikkelingen binnen de kindbescherming

Voor de Tweede Wereldoorlog had men te maken met een ingewikkelde structuur van de kindbescherming. Hierdoor ontstond veel versnippering en coördinatieproblemen. Een plaatsing van een kind hing niet af van de problematiek, maar van het aanbod aan residentiële inrichtingen en pleeggezinnen. Er werden veelal levensbeschouwelijke en financiële overwegingen gemaakt (Dimmendaal, 1998). Na de oorlog kwamen er nieuwe problemen bij. Eén van die problemen was het aantal onwettige kinderen wat verdrievoudigd was door de gevolgen van de oorlog. In augustus 1945 werd het Ministerie van Justitie in ere hersteld en werd een apart Bureau Bijzondere Jeugdzorg in het leven geroepen om de ontheemde kinderen vanuit de oorlog een bestaan te geven (Dane, 2006). Eind 1949 waren de doelen behaald en hadden de meeste kinderen onderdak gevonden. Hierdoor kon het Bureau weer opgeheven worden en kwam de regie weer in handen van de voogdijraad. Dit was de spil waar alle kindbeschermingsactiviteiten om draaiden (Bakker et al, 2010).

Vanaf 1945 tot in de jaren zestig groeide de kindbescherming. Er werden nieuwe residentiële instellingen gebouwd en tehuizen kregen meer bedden capaciteit (Samson, 2012). Onder het mom van ‘onmaatschappelijkheidsbestrijding’ hield de kindbescherming zich bezig met de massajeugd en onmaatschappelijke gezinnen (Dercksen & Verplanke, 1987).

In feite kwam de aanpak van deze gezinnen neer op een gedwongen heropvoeding. De kinderbescherming moest als maatschappijbescherming dienen, zodat de kinderen die in gevaar zouden zijn, geen gevaar voor de samenleving werden (Dane, 2006; Komen, 1999).

De kinderbescherming stond net zoals de samenleving in het teken van de verzuiling, welke in de jaren vijftig toenam (Winter, 2019). In die tijd was de kinderbescherming volgens de lijnen van de verzuiling opgedeeld en was grotendeels katholiek of protestant. In de jaren zestig raakte het traditionele en verzuilde systeem uit balans (Dane, 2006). Als gevolg van de ontzuiling in de samenleving, diende de kinderbescherming ook ontzuild te worden. De kinderbescherming raakte in een legitimiteitscrisis en conformeerde niet meer met de nieuwe waarden van de culturele revolutie (Samson, 2012). De ontzuiling was onder invloed van de aanpassingen in de beginselenwet in 1965, ook binnen de kinderbescherming te zien. De residentiële zorg zou meer op basis van het type behandeling dat men bood georganiseerd moeten worden in plaats van de indeling per levensbeschouwelijke identiteit (Dekker, 2012; Dekker, 2016).

3.1.3 Overheid en kinderbescherming

Door de groei van de kinderbescherming kwam er vanuit de overheid meer geld vrij en kregen zij meer invloed. Kinderrechters gaven de voorkeur aan overheid goedgekeurde instellingen, in plaats van niet goedgekeurde instellingen. De kinderbescherming bleef een aangelegenheid van het particuliere initiatief, wat door burgers en niet door de overheid werd aangestuurd (Dane, 2006). Echter moest de overheid wel voor de kosten blijven opdraaien. Hierdoor konden zij de wetgeving opstellen en werd de kinderbescherming centraal georganiseerd (Dekker et al, 2012). Elke voogdijraad kreeg de beschikking over een eigen ondersteunend bureau, waarbij bureaumedewerkers de besluiten en adviezen over de kinderbescherming dienden uit te voeren en te begeleiden (Dane, 2006). Er werd vanuit het ministerie besloten om academische pedagogen, kinderpsychologen en psychiaters aan de raad toe te voegen, de maximum leeftijdsgrens werd 70 en het aantal raadsleden werd verhoogd per voogdijraad (Dane, 2006). Deze raadsleden die de regie hadden, moesten diagnostiek uitvoeren, adviseren en besluiten nemen. Dit alles wellicht op vrijwillige basis zodat er ook sprake was van vrijblijvendheid. Of de verwaarloosde kinderen ook de juiste zorgen kregen hing regelmatig af van de inzet van de raadsleden (Dane, 2006).

3.1.4 Attitude omtrent de justitiële kinderschermingsmaatregelen

Er heerste een overtuiging dat midden jaren vijftig veel verbeterd was wat betreft de justitiële kinderschermingsmaatregelen. De kritiek die er was, richtte zich op voorgaande jaren. Ondanks deze blijvende kritiek, werd de toekomst van de justitiële kinderschermingsmaatregelen vol vertrouwen tegemoet gezien (Dekker et al, 2012). Het geloof en vertrouwen in de werking van de justitiële kinderschermingsmaatregelen wordt weerspiegeld in cijfers. Tabel 1 geeft het aantal opgelegde justitiële kinderschermingsmaatregelen in Nederland in de periode 1945 tot 1960 weer (Komen, 1999). De justitiële kinderschermingsmaatregelen werden veel aangewend in de jaren vijftig en bleef tot in de jaren zestig toenemen (Dekker, 2016).

Tabel 1

Aantal opgelegde justitiële kinderschermingsmaatregelen in Nederland (1945-1960)

Jaar	Aantal nieuw OTS	Aantal OTS per 10.000 minderjarige	Aantal nieuwe ontzetting	Aantal nieuwe ontheffing	Totaal aantal minderjarige in Nederland
1940	2481	7,2	943	677	3.459.778
1945	5566	14,9	1402	877	3.726.254
1950	6512	16,7	1201	1406	3.903.905
1955	6322	15,0	678	1229	4.225.110

Ontleend aan Komen, 1999, p. 14.

3.2 Culturele revolutie en kritiek omtrent kinderscherming: 1960-1980

In deze paragraaf wordt de periode 1960-1980 weergegeven. Deze jaren worden apart omschreven, vanwege de kritische jaren mede door de culturele revolutie.

3.2.1 Maatschappelijke en culturele ontwikkelingen

De culturele en sociale revolutie die tussen 1960-1975 plaatsvond heeft zijn effecten op de maatschappij gehad. Nederland werd een samenleving met een toename van welvaart. Men kreeg mogelijkheden om een andere maatschappelijke positie te bekleden, waardoor ook het opleidingsniveau steeg (Dane, 2006). De samenleving durfde zich steeds meer uit te spreken over bepaalde zaken, waardoor er vele emancipatiebewegingen ontstonden (Dane, 2006).

De Tweede Feministische Golf, die in de jaren zestig ontstond, bracht de beweging de Dolle Mina's (1969) met zich mee die voortkwam uit de feministische actiegroep Man Vrouw Maatschappij (1968). De vrouwenemancipatie verliep in fases, onder andere naar anticonceptie en het legaal maken van abortus werd gestreefd (Dane, 2006).

Door de ontkerkelijking, rond de jaren zeventig, kwam er een einde aan de verzuiling en er ontstond een afname van autoriteit en sociale controle. Via de televisie kwam de burger erachter dat zuilen niet veel van elkaar verschilden, waardoor de burgers naar elkaar toegroeiden (Righart, 1995). Er werd gestreefd naar een maatschappij, waarin democratisering binnen en buiten gezinnen ontstond. Het kind moest zich niet aan de maatschappij aanpassen, maar de maatschappij juist aan het kind (Dane 2006). De mentaliteitsverandering, die door de culturele revolutie was ontstaan, heeft ervoor gezorgd dat de criteria voor gedrag dat niet geaccepteerd werd door de samenleving naar de achtergrond verschoven (Dane, 2006). Rond de jaren zeventig werd de term van probleemgezinnen losgelaten en er werd voortaan gesproken over 'kansarme gezinnen'. De oorzaak van het zogenaamd onmaatschappelijk gedrag werd bij tekortkomingen van de samenleving gezocht en niet bij de individu zelf (Dercksen & Verplanke, 1987).

3.2.2 Ontwikkelingen binnen de kindbescherming

De culturele revolutie en ontzuiling brachten de verzuilde kindbescherming in de tweede helft van de jaren zestig aan het wankelen en in een legitimiteitscrisis. Bij de kindbescherming leidde dat tot een jarenlang durende forse inkrimping en dat raakte voornamelijk de residentiële kindbescherming (Dekker et al, 2012). In de jaren die volgden, moesten bijna honderd tehuizen hun deuren definitief sluiten (Dane, 2006).

Nieuwe en kleinschaliger vormen van residentiële zorg werden meer gebruikt (Weijenberg, 2008).

Tegelijkertijd begon de wereld van de jeugdzorg buiten de kinderbescherming enorm te groeien. Er was een stijging te zien wat betreft het aantal vrijwillige aanvragen vanuit ouders zelf en van instanties waar gezinnen bij betrokken waren (Dane, 2006).

De jaren 1969-1971 stonden in teken van opvallende acties tegen de kinderbescherming. Er hing opstand in de lucht en het waren de medewerkers binnen de kinderbescherming die als eerste in beweging kwamen (Bakker et al, 2010). In 1969 ontstond een actiegroep bestaande uit medewerkers van de kinderbescherming genaamd 'Het Roze Pamflet', die alles waar ze voor stonden vastlegden in het 'Zwartboek Kinderbescherming'. Er ontstond een grotere terughoudendheid ten opzichte van justitieel ingrijpen en er ontstond een democratisering van de inrichtingen. Er moest meer erkenning van ieders mondigheid komen en respect voor ieders leefstijl, voor zowel de medewerkers als de kinderen en gezinnen (Bakker et al, 2010). Door een periode van ontzuiling en mondigheid, kreeg men sterk het gevoel dat er recht was op inspraak om invloed op de kinderbescherming uit te kunnen oefenen (Righart, 1995). Ouders die met de kinderbescherming in aanraking kwamen, lieten zich voor het eerst horen in de media en ondernamen acties om voor hun belangen op te komen (Dimmendaal, 1998). Er ontstonden verschillende actiegroepen en belangenorganisaties zoals; aanhangers van de alternatieve jeugdbescherming, het JAC (Jongeren Advies Centrum), Release, het AKK (Advies Kinderbeschermings Konflikten) en de BM (Belangenvereniging Minderjarigen). Onderwerpen als de onderdrukking van het kind en het niet kijken naar de oorzaken van de problemen, stonden in deze acties centraal (Dimmendaal, 1998).

3.2.3 Overheid en kinderbescherming

Door meer regie te nemen over de instellingen en tehuizen, probeerde de overheid de situatie die was ontstaan door de culturele en sociale revolutie weer onder controle te krijgen (Dekker et al, 2012). Er werden in opdracht van het ministerie, commissies en werkgroepen opgericht die verschillende structuren en problematieken onder de loep namen (Dekker et al, 2012). Deze werkgroepen hebben zich gebogen over nota's, rapporten, beleidsplannen en discussiestukken die in de jaren zeventig vanuit de overheid en kinderbescherming verschenen (Dane, 2006). Wiersma (staatssecretaris van Justitie), Wiarda (hoogleraar privaatrecht), Abbenhuis (hoofd afdeling Raden voor Kinderbescherming) en Mik ((jeugd)psychiater) waren de mensen die de commissies gingen leiden.

Er werd onder andere gewerkt aan het opstellen van een klachtenprocedure, de ontzuiling van de kindbescherming, de inzage van ouders en verzorgers in het conceptrapport dat naar de rechtbank gaat en de kindbescherming moest er primair voor de kinderen en hun ouders zijn (Dane, 2006). Ondanks de grote hoeveelheid commissies en nota's bleef de fundamentele nieuwe wetgeving in de jaren zeventig uit (Winter, 2019).

Halverwege de jaren tachtig werden bezuinigen op de capaciteit binnen de residentiële hulpverlening ingezet, wat leidde tot onderbezetting van tehuizen. Deze wens vanuit de overheid zorgde voor grote financiële problemen. Internaten en instellingen werden gesloten zonder zich af te vragen wat dit beleidsmatig voor impact zou hebben (Dane, 2006). Er kwamen vervolgens meer subsidies vrij om te professionaliseren. De overheid zette meer psychologen en psychiaters op de loonlijst, tehuizen kregen meer geld en vrijwilligers werden vervangen door beroepskrachten (Bakker et al, 2010).

3.2.4 Attitude omtrent de justitiële kindbeschermingsmaatregelen

De kritiek op de effectiviteit en de legitimiteit van de kindbescherming leidde tot een sterke terugloop van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. Tabel 2 laat zien dat de sterkste daling in de justitiële kindbeschermingsmaatregelen zich voor deed in de eerste helft van de jaren zeventig (Komen, 1999). Dit betekende dat de helft minder justitiële kindbeschermingsmaatregelen opgelegd werden rond 1975 (Komen, 1999; Dekker, 2016).

Tabel 2*Aantal opgelegde justitiële kindbeschermingsmaatregelen in Nederland (1960-1980)*

Jaar	Aantal nieuw OTS	Aantal OTS per 10.000 minderjarige	Aantal nieuwe ontzetting	Aantal nieuwe ontheffing	Totaal aantal minderjarige in Nederland
1960	6238	13,7	711	1435	4.558.467
1965	5463	11,2	542	1833	4.873,911
1970	4424	9,0	207	1635	4.900.525
1975	2679	5,5	93	773	4.853.006

Ontleend aan Komen, 1999, p. 14.

De cijfers van de uithuisplaatsingen en ondertoezichtstellingen laten een daling zien tussen 1960 en 1975 (Komen, 1999). Waar eerst in de jaren vijftig een uithuisplaatsing werd gezien als een redding, leek het nu beter om in een slecht gezin te wonen dan in een goed tehuis. De gedenkboeken van de Vereniging voor Orthopedagogiek in de jaren tachtig illustreren de onzekerheid over en kritiek op de bestaande instellingen van de kindbescherming (Dekker, 2016).

3.3 Voorzichtig herstel van het vertrouwen: 1980-1990

De laatste periode die omschreven wordt is de periode tussen 1980-1990. Deze periode kenmerkt zich door het voorzichtige herstel van het vertrouwen in de werking van de kindbescherming.

3.3.1 Maatschappelijke en culturele ontwikkelingen

In de jaren tachtig start de 'laatmoderne tijd'. Met deze term wordt volgens Dane (2006) de tijd na de culturele revolutie bedoeld, die tot de dag van vandaag duurt. De term individualisering typeert deze tijd. Individualisering werd gezien als individuen en groeperingen met elk hun eigen verhaal.

De samenleving werd steeds meer ingericht rond het individu die zijn eigen keuzes maakt en deze niet af liet hangen van wat de gewoontes of de autoriteiten van hen verlangden (Dane, 2006). De manier waarop mensen hun leven inrichtten veranderde ingrijpend. Mensen kozen ervoor om op latere leeftijd te trouwen, zorgden ervoor dat ze eerst hun studie af hadden of een maatschappelijke carrière hadden opgebouwd (Dane, 2006). Een scheiding leek steeds meer normaal te worden, waardoor er meer eenoudergezinnen ontstonden en vrouwen betraden massaal de arbeidsmarkt (Dane, 2006).

Aan het eind van de jaren zeventig en het begin van de jaren tachtig, groeiden er veel kinderen van gastarbeiders op in Nederland. Deze gastarbeiders zijn naar Nederland gehaald om te werken en in de loop van de jaren tachtig kwamen daar asielzoekers bij, zoals de kinderen van Vietnamese bootvluchtelingen en oorlogsvluchtelingen uit voormalige Joegoslavië (Dane, 2006). Deze kinderen groeiden op in een multiculturele samenleving, waar de identiteitsvorming in twee culturen lastig verliep, ook wel allochtonenproblematiek genoemd (Dane, 2006). In dezelfde tijd deed zich een explosie van de jeugdcriminaliteit voor. Ondanks dat het Centraal Bureau Statistiek aangeeft dat een deel van deze cijfers te wijten valt aan een verbetering van de registratie, kwam er volop belangstelling vanuit de media en de politiek (Dane, 2006). Jeugdcriminaliteit en ernstige gedragsproblematiek bij kinderen gaven grote zorgen, zoals bijvoorbeeld schoolverzuim (Dane, 2006).

3.3.2 Ontwikkelingen binnen de kinderscherming

De kinderscherming verkeerde in 1980 nog in een crisistemming. Toenmalige minister de Ruiter had zijn twijfels over het nut van de kinderscherming en vond dat de term jeugdzorg meer passend zou zijn. Er werd volgens hem meer gesproken over de term jeugdige en het woord bescherming was te vrijblijvend (Dekker et al, 2012). De kinderscherming had de essentiële kritiek overleefd en in de loop van de jaren tachtig was er weer een toename van justitiële kinderschermingsmaatregelen te zien. De kinderscherming overleefde de crisis, maar bevatte nog steeds een verzuilde inrichting (Samson, 2012). Het levensbeschouwelijk karakter van de kinderscherming werd onbelangrijk. Veel particuliere tehuizen moesten sluiten, vanwege bezuinigingen en de vele kritiek die ze kregen te verduren (Dekker et al, 2012).

In de jaren tachtig waren de bezuinigingen op de kindbescherming een onderdeel van de overheidsbegroting (Samson, 2012). Deze bezuinigingen deden de publieke beeldvorming geen goed, omdat door de toenemende werkdruk, de kwaliteit van de werkuitvoering niet optimaal was. Er werd in de personeelsbudgetten van de instellingen gesneden, terwijl de groei van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen toenam (Winter, 2019). Het belang van het kind stond volgens de critici niet meer voorop. De teruglopende capaciteit samen met de onderbezetting maakten de kindbescherming nog steeds kwetsbaar voor verdere bezuinigingen (Samson, 2012).

De medewerkers van de kindbescherming hadden in het veld te maken met nieuwe uitdagingen, zoals de allochtonenproblematiek. Dit waren kinderen van gastarbeiders die vanaf eind jaren zeventig, begin jaren tachtig in Nederland opgroeiden. De tweede generatie kinderen raakten in een lastig parket, ze groeiden op in twee culturen waardoor de identiteitsvorming lastig verliep. Door een taalbarrière en cultuurverschillen, ontstond een taalachterstand die een scheefgroei in de algemene ontwikkeling ter gevolge had. Hierdoor startte de kindbescherming enkele experimentele projecten voor de begeleiding van de allochtone jongeren. Daarnaast had de kindbescherming te maken met uitdagingen zoals jeugdcriminaliteit (Dane, 2006).

3.3.3 Overheid en kindbescherming

In beleidsrapporten (Wiersma, 1971; Gemengde Interdepartementale Werkgroep Jeugdwelzijnsbeleid, 1976; Interdepartementale Werkgroep Ambulante en Preventieve Voorzieningen, 1984; Interdepartementale Werkgroep Residentiële Voorzieningen, 1984; Dekker, 2016) werd veel kritiek op de kindbescherming gegeven. Samen met deze kritische rapporten en de adviezen van de commissie Mik, leidde dit tot het tot stand komen de Wet op de Jeugdhulpverlening in 1989 (Dekker, 2016). Deze wet zorgde ervoor dat er officieel een einde kwam aan de verzuiling binnen de kindbescherming en een betere samenwerking met de jeugdhulpverlening (Koens, 2008; Samson, 2012). Hierdoor kwam er een verbetering van de rechtspositie van de jeugdigen. De verantwoordelijkheden van de jeugdhulpverlening werden naar gemeenten waar de jeugdige verbleef overgeheveld (Dekker, 2016).

3.3.4 Attitude omtrent de justitiële kinderschermingsmaatregelen

In de jaren tachtig en negentig kwam er langzamerhand wat meer geloof in de werking van de kinderscherming terug (Dekker et al, 2012). De kinderscherming had de kritiek van de afgelopen jaren overleefd. Dit was te zien in de cijfers afkomstig van Komen (1999) in tabel 3. In de loop van de jaren tachtig was er een toename van de justitiële kinderschermingsmaatregelen te zien (Dekker, 2016).

Tabel 3

Aantal opgelegde justitiële kinderschermingsmaatregelen in Nederland (1980-1990)

Jaar	Aantal nieuw OTS	Aantal OTS per 10.000 minderjarige	Aantal nieuwe ontzetting	Aantal nieuwe ontheffing	Totaal aantal minderjarige in Nederland
1980	2734	5,9	37	540	4.641.222
1985	3171	7,4	30	430	4.270.777
1990	3379	10,1	20	218	3.341.389
1995	4593	13,6	20	176	3.384.981

Ontleend aan Komen, 1999, p. 14.

Voor de toename wordt er gewezen op de verandering in het systeem van de kinderscherming, op de bezuinigingen van niet-justitiële hulpverlening, op de plaats van de kinderscherming in het bredere veld van de jeugdzorg en op de voorrangsregeling voor de minderjarige die met justitie in aanraking zijn gekomen binnen de residentiële hulpverlening (Komen, 1999). Vanwege tekort aan plaatsen in tehuizen, werd de justitiële kinderschermingsmaatregel gebruikt om deze plaatsingen wel te kunnen realiseren.

4. Resultaten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten beschreven ter beantwoording van de deelvragen uit paragraaf 1.1. In paragraaf 4.2 wordt een beschrijving van de gevonden data weergegeven. Paragraaf 4.3 geeft de resultaten weer met betrekking tot de eerste deelvraag van dit onderzoeksproject. Vervolgens beschrijft paragraaf 4.4 de resultaten wat betreft de tweede en derde deelvraag. Ten slotte worden in paragraaf 4.5 antwoord gegeven op de vierde deelvraag.

4.2 Beschrijving van data

Aan de hand van de zoektermen zijn in totaal 124 krantenartikelen verkregen via databank Delpher. Vervolgens zijn de dubbele krantenartikelen eruit gehaald, dit betroffen 20 krantenartikelen. De overgebleven 104 krantenartikelen zijn beperkt geanalyseerd. Dit is weergegeven in paragraaf 4.3. Er is eerst een inventarisatie van indeling type berichten gemaakt en vervolgens een indeling per onderwerp. Deze 104 krantenartikelen zijn daarnaast onderworpen aan de inclusie en exclusiecriteria. Uit deze beperkte analyse zijn 73 krantenartikelen naar voren gekomen die geen opinie over de justitiële kindbeschermingsmaatregelen betreffen en vier krantenartikelen gericht op de kindbescherming in het buitenland. Er blijven 27 krantenartikelen over die een opiniërend stuk bevatten en mee gaan in een uitgebreide analyse aan de hand van een ontwikkeld analyse-instrument, weergegeven in paragraaf 4.4 en 4.5.

4.3 Onderwerpen vanuit de krantenartikelen

4.3.1 Type bericht

In tabel 4 is een indeling weergegeven van de type berichten die in de beperkte analyse naar voren zijn gekomen. De type berichten worden onder tabel 4 nader toegelicht.

Tabel 4*Indeling per type bericht*

Aantal krantenartikelen					
	1970-1975	1975-1980	1980-1985	1985-1990	Totaal
Type bericht					
Opiniërend krantenartikel	8	6	8	5	27
Oproep	1	1	2	3	7
Ingezonden brief	1	-	-	1	2
Situatiebeschrijving	6	6	3	10	25
Verslag gebeurtenissen	10	5	6	22	43
Totaal	26	18	19	41	104

In een *opiniërend krantenartikel* wordt door middel van het geven van een opvatting, mening en argumenten geschreven over de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. Een opinie stuk is meestal een kort geschreven stuk. Dit zijn krantenartikelen die meegenomen worden voor de uitgebreide analyse wat betreft 27 krantenartikelen.

Onder een *oproep* worden krantenartikelen verstaan waarin meldingen worden beschreven over een justitiële kindbeschermingsmaatregel die is uitgesproken door de kinderrechter aan een gezin. Deze gezinnen worden met naam en al in de kranten weergegeven. Ook worden oproepen aan gezinnen om zich te melden bij de rechtbank voor en rechtszaak over de justitiële kindbeschermingsmaatregel bedoeld.

Bij een *ingezonden brief* wordt er door lezers een brief ingezonden waarin geschreven wordt over persoonlijke zaken en niet over de opinie wat betreft de justitiële kindbeschermingsmaatregelen.

In een *situatiebeschrijving* wordt geschreven over problemen die mensen hebben meegemaakt in het leven en hoe zij daarbij in aanraking zijn gekomen met de justitiële kinderbescherming.

De *verslagen van gebeurtenissen* zijn divers. Dit zijn meer objectieve krantenartikelen, wat het verschil maakt met de situatiebeschrijvingen die overheersend meer subjectief worden beschreven. Een verslag van een gebeurtenis wordt vaak vanaf de positie aan de zijlijn beschreven. Door hier kritisch naar te kijken, kon overlap meer voorkomen worden. Een verslag van een gebeurtenis kan uiteenlopen van bijvoorbeeld een overleg tot een protest.

Wat opvalt is dat in de jaren 1985-1990 het meest geschreven werd in de krantenartikelen over de justitiële kinderbescherming. Situaties beschrijven en verslagen van gebeurtenissen komen het meeste naar voren. Wat betreft de opiniërende krantenartikelen, lijkt er een evenredige verdeeldheid in welk jaartal deze stukken geschreven werden.

4.3.2 Onderwerpen

In tabel 5 is een beeld geschetst van de onderwerpen die uit de krantenartikelen die naar aanleiding van het gebruik van de zoektermen werden gevonden naar voren kwamen. Dit geeft antwoord op de deelvraag; *‘Welke onderwerpen kwamen er naar voren in krantenartikelen over justitiële kinderbeschermingsmaatregelen in de periode 1970-1990?’* Door middel van het toepassen van open coderen werden een aantal onderwerpen onderscheiden. Onder tabel 5 worden de onderwerpen nader toegelicht.

Tabel 5*Indeling per onderwerp*

Aantal krantenartikelen					
	1970-1975	1975-1980	1980-1985	1985-1990	Totaal
Onderwerpen					
In aanraking met de kinderbescherming	14	6	6	13	39
Weglopers	2	-	-	-	2
Geld	4	2	2	4	12
Incest	-	-	-	2	2
Politiek	-	1	2	1	4
Bolderkar	-	-	-	9	9
Hulp en recht	2	-	1	-	3
Spreekrecht	-	1	1	-	2
Adoptie	1	-	-	1	2
Scheiding	-	1	2	-	3
Rapportage	-	1	1	5	7
Beleid	2	2	3	4	11
Zwartboek	1	1	1	1	4
Buitenland	-	3	-	1	4
Totaal	26	18	19	41	104

De meeste krantenartikelen gaan over hoe iemand in *aanraking* is geweest met de kindbescherming. Dit zijn krantenartikelen waar een justitiële kindbeschermingsmaatregel is toegepast binnen een situatie of waar iemand te maken heeft gehad met de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. Dit betreft ook krantenartikelen waar ouders en kinderen te maken hebben gehad met medewerkers van de kindbescherming.

In een artikel in de Telegraaf van 02-03-1976¹, waarvan de auteur onbekend is, wordt een echtpaar beschreven dat aangeklaagd was via de kindbescherming door hun zoon, omdat hij

¹ De Telegraaf » 02 mrt 1976 | Delpher

ontzet wou worden uit de ouderlijke macht. Deze krantenartikelen bevatten overigens geen opinie over de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen zelf.

Kinderen die door de justitiële kinderbeschermingsmaatregel zijn *weggelopen* of waarbij men vindt dat de maatregelen preventief toegepast hadden moeten worden. Een krantenartikel in de Telegraaf van 04-02-1989² kaartte Charles Sanders (verslaggever) cijfers over het weglopen van kinderen aan. Hierbij worden de aantallen van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen besproken met de bijbehorende praktijksituaties over de kinderen die zijn weggelopen.

Binnen het onderwerp *geld* gaat het over de begrotingen binnen de kinderbescherming en ouders die een ouderbijdrage moeten betalen voor hun kinderen die in een tehuis zitten.

Met *hulp en recht* worden kinderrechtvaarders en criminologen bedoeld die praktijkervaringen en een opinie hebben omtrent de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen.

Het onderwerp *Bolderkar* gaat over de in de jaren tachtig geruchtmakende zaak. De Bolderkar-affaire had betrekking op vermeend kindermisbruik bij medisch kinderdagverblijf De Bolderkar. Door middel van de poppenmethode, waarbij een diagnose gesteld werd met behulp van poppen werden veertien kinderen bij de ouders weggehaald en uit huis geplaatst. Onder andere in het artikel van de Volkskrant op 27-06-1989³ waarvan de auteur onbekend is, wordt over de 'Bolderkar affaire' geschreven.

2 [De Telegraaf » 04 feb 1989 | Delpher](#)

3 [De Volkskrant » 27 jun 1989 | Delpher](#)

Met *rapportage* worden krantenartikelen bedoeld die als onderwerp rapportage, dossier of advies hebben en die geschreven zijn door de medewerker van de kinderbescherming over de situatie van ouders en kind, waarin een justitiële kinderbeschermingsmaatregel nodig zou zijn.

Onder *beleid* vallen de krantenartikelen die gaan over het stellen van doelen en of middelen waarmee de kinderbescherming en de overheid doelen willen behalen. De personen die dit aankaarten in de krantenartikelen, hebben als doel dat er iets aan het beleid veranderd moet worden of geven aan dat zij tevreden zijn met het beleid.

Het onderwerp *Zwartboek* gaat over krantenartikelen die zeer kritische publicaties weergeven van actiegroepen zoals het Roze Palmflet, de BM, het JAC en het AKK over de kinderbescherming. Dit is onder andere te lezen in een artikel van de Telegraaf op 18-03-1970⁴ waar Maria Hendriks (auteur en in het verleden journalist bij de Volkskrant) ook heeft geschreven over Zwartboek.

4.4 Attitude jegens justitiële kinderbeschermingsmaatregelen

Tabel 6 geeft in een periode van tien jaar de aantallen krantenartikelen weer die door het analyse-instrument zijn ingedeeld als positief, negatief of neutrale attitude wat betreft de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen. Hiermee kan antwoord gegeven worden op de deelvraag ‘*Weerspiegelen de krantenartikelen vertrouwen in de werking van justitiële kinderbeschermingsmaatregelen of zijn ze juist kritisch?*’

4 De Telegraaf » 18 mrt 1970 | Delpher

Tabel 6*Indeling per attitude*

Aantal krantenartikelen			
	1970-1980	1980-1990	Totaal
Attitude			
Positief	2	5	7
Negatief	10	6	16
Neutraal	2	2	4
Totaal	14	13	27

In tabel 6 is weergegeven dat van de 27 krantenartikelen. Het betreft 16 krantenartikelen met een negatieve attitude. Deze komen het meeste naar voren in de jaren 1970-1980. Deze periode telt 10 negatieve krantenartikelen. Wat opvalt is dat in de jaren 1980-1990 de meeste krantenartikelen met een positieve attitude zijn. Het betreft 6 positieve krantenartikelen. In de neutraal geschreven artikelen zit weinig verschil tussen de twee periodes. In beide periodes worden er 2 krantenartikelen met een neutrale attitude weergegeven. De 2 krantenartikelen in de periode 1980-1990, geven maar in 1 zin over de justitiële maatregelen weer.

4.5 Uiting van kritiek of vertrouwen

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op deelvraag 3; *‘op welke manier komt dit vertrouwen of kritiek tot uiting?’*

4.5.1 Kritiek

1970-1980

Meer dan de helft van de geanalyseerde krantenartikelen pleiten voor veranderingen in de structuur en werkwijze van de kindbescherming. Professor dr. Hoefnagels (hoogleraar kinderrecht en criminologie) benadrukt dit in een artikel van de Volkskrant op 21-05-1970 ⁵.

Daarin benoemd hij dat in Zwartboeken beschreven staat dat de medewerkers niet weten wat zij eigenlijk aan het doen zijn bij het uitvoeren van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. In paragraaf 3.2.2. van het contexthoofdstuk is ook te lezen dat er Zwartboeken

⁵ De Volkskrant » 21 mei 1970 | Delpher

zijn opgesteld, waarin het gaat over wat er mis gaat binnen de justitiële kindbescherming. Met de afsluitende zin; *“Kan die structuur van vandaag op morgen veranderd worden?”* roept Professor dr. Hoefnagels op tot verandering van de structuur binnen de kindbescherming. Dat komt overeen met de kritiek die in de jaren 70 op de effectiviteit en de legitimiteit van de kindbescherming ontstond (Samson, 2012). Dit is ook te lezen in het in de Telegraaf van 18-03-1970⁶, waarin Maria Hendriks (auteur en in het verleden journalist bij de Volkskrant) aankaartte dat er in sommige tehuizen geen adequate verwarming was en amper voldoende voedsel. De toestanden in tehuizen zijn volgens de auteur droevig; *“De kindbescherming mist haar doel volkomen.”* De Volkskrant van 11-06-1975⁷, waarvan de correspondent onbekend is, geeft een opgesteld Zwartboek door het Jongeren Advies Centrum weer met klachten waren over het beleid van de kindbescherming in Den Bosch over de negatieve effecten van justitiële kindbeschermingsmaatregelen; *“Wij geloven dat de veranderingen in de situatie binnen de kindbescherming slechts op gang komen, als wij blijven aantonen hoe slecht deze is.”* In een artikel uit de Telegraaf van 27-10-1972⁸, van Ies Cohen (onbekend), geeft Professor Mr. J.E. Doek (emeritus professor familie- en jeugdrecht en bijzonder hoogleraar rechten) in zijn proefschrift weer dat de justitiële kindbeschermingsmaatregelen afgeschaft mogen worden en dat de kinderrechter pas ingeschakeld mag worden als ouders niet vrijwillig meewerken.

Ouders lieten zich volgens paragraaf 3.3.1 in de jaren 70 voor het eerste uit over hun onvrede en er ontstonden actiegroepen, waarbij het recht van het kind centraal stond wat betreft justitiële kindbeschermingsmaatregelen. Dit komt naar voren in een krantenartikel in de Volkskrant van 08-04-1978⁹.

Maria Hendriks kaartte aan dat er meer vanuit de mondigheid van de jongeren gewerkt moeten worden: *“Hoe komt iemand tot een zinvol leven? Doordat hij zelf denkt wat het beste voor hem is.”* Dit komt overeen met wat er staat beschreven in paragraaf 3.2.2. van het contexthoofdstuk, dat er erkenning moest komen voor ieders mondigheid. Joop van Schie

6 [De Telegraaf » 18 mrt 1970 | Delpher](#)

7 [De Volkskrant » 11 jun 1975 | Delpher](#)

8 [De Telegraaf » 27 okt 1972 | Delpher](#)

9 [De Volkskrant » 08 apr 1978 | Delpher](#)

(verslaggever) legt in een artikel in de de Volkskrant van 14-12-1974¹⁰ uit dat de onwetendheid van de medewerkers over de werking van justitiële kindbeschermingsmaatregelen beneden peil is en hij benoemt dat de justitiële kindbeschermingsmaatregelen zijn gedaald. Daarnaast worden er in het krantenartikel interviews beschreven die afgenomen zijn met belangenorganisaties. Hierin komt onvrede over de justitiële kindbeschermingsmaatregelen naar voren. Dit komt overeen met het in paragraaf 3.2.2. van het contexthoofdstuk geschreven stuk over de verschillende actiegroepen en belangenorganisaties die ontstonden in de jaren 70. Professor dr. Hoefnagels benoemt in hetzelfde krantenartikel dat ouders hun recht niet kunnen verdedigen. Dat zij een kindbeschermingsmaatregel voorgelegd krijgen door een voogd die de pupil nog nooit of maar één keer heeft gezien. Een onbekende correspondent schreef in de Volkskrant van 04-11-1977¹¹ dat ouders de rapportages niet in mogen lezen en hierdoor de gevolgen van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen vaak niet begrijpen. Het adviesbureau Kinderbeschermingskonflikten (AKK) beaamt dat er nog veel mensen ontevreden zijn over hun contact met de kindbescherming.

1980-1990

De jaren 80 stonden in het teken van individualisering en bezuiniging. Dit staat beschreven in paragraaf 3.3.1 van het contexthoofdstuk. In de Volkskrant van 16-11-1983¹² wordt gesproken over de individualisering. Maria Hendriks pleitte ervoor dat jongeren meer recht zouden moeten krijgen om inzage in hun dossier te hebben, zodat zij hier hun mening over konden geven: *“Ze hebben niet het recht er iets aan te wijzigen of aan toe te voegen; ze hebben niets te zeggen over de vernietiging van de rapporten; over het doorspelen van gegevens aan derden; de rapporten zijn hun eigendom niet”*. Het Zwartboek van JAC en AKK pleit voor betrokkenheid ouders en kinderen, zoals inzage in dossiers van kindbescherming en dat dossiers vanuit de kindbescherming met waardeoordeel worden geschreven. Dit sluit aan bij wat er in paragraaf 3.3.3. van het contexthoofdstuk te lezen is over de beleidsrapporten die kritiek op de kindbescherming hadden. Jacques de Jong (journalist) kaartte in de

10 [De Volkskrant » 14 dec 1974 | Delpher](#)

11 [De Volkskrant » 04 nov 1977 | Delpher](#)

12 [De Volkskrant » 16 nov 1983 | Delpher](#)

Volkskrant van 13-10-1983¹³ aan dat subjectiviteit bij het maken van een rapport erkend moest worden. De rapporten worden zelden gecheckt; *“Zo iemand heeft immers geen tijd om al die rapporten te lezen”* De titel *‘Bureaucratie maakt bedreigende instelling van kinderbescherming’*, geeft aan dat ouders niet gezien worden en dat er adviezen worden opgesteld door medewerkers richting de kinderrechter waar de ouders niets van af weten. De Volkskrant van 16-01-1984¹⁴ waarvan de verslaggeefster onbekend is, geeft aan dat er een tribunaal georganiseerd is door jongeren en hulpverleners in kinderbescherming. Zij pleitten voor meer spreekrecht en inzage in dossiers. Ook geven ze aan dat een OTS verkeerd wordt uitgesproken, waar de allochtone jongeren de dupe van zijn. Jongeren zonder verblijfsvergunning krijgen een OTS zodat ze maar onder de kinderbescherming vallen. Dit valt samen met de allochtonenproblematiek die heerste in de jaren 80, te lezen in paragraaf 3.3.1. van het contexthoofdstuk.

Over de bezuinigingen werd door Karel Bagijn (onbekend) in het Algemeen Dagblad van 13-04-1981¹⁵ aangekaart, dat de hoeveelheid justitiële kinderbeschermingsmaatregelen niet samengaan met de bezuiniging van 28 miljoen. Er werd beschreven hoe dat op alle facetten invloed had. De begroting hield geen rekening met de veranderingen binnen de kinderbescherming en dit zorgde onder andere voor een hoge werkdruk. Dit valt samen met alia 3.3.2. waarin er ook geschreven is over de bezuinigingen in de jaren 80 en de werkdruk die de werknemers ervoeren.

Een krantenartikel gaat in op de eenoudergezinnen. Het artikel uit de Volkskrant van 04-02-1989¹⁶ geschreven door Bea Dorpema (lid Belangenorganisatie Eenoudergezinnen), geeft aan de eenoudergezinnen een factor zijn in de stijging van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen. Dit komt overeen met het stuk geschreven in paragraaf 3.2.1. over scheidingen die ‘normaal’ werden in de jaren 80.

13 [De Volkskrant » 13 okt 1983 | Delpher](#)

14 [De Volkskrant » 16 jan 1984 | Delpher](#)

15 [Algemeen Dagblad » 13 apr 1981 | Delpher](#)

16 [De Volkskrant » 04 feb 1989 | Delpher](#)

4.5.2 Vertrouwen

1970-1980

Twee krantenartikelen geven aan dat er vertrouwen is in de kindbescherming vanwege veranderingen in de werking ervan. Ineke Jungschleger (auteur) legt in een artikel van de Volkskrant in 03-12-1977 uit, dat er een gelukkige ontwikkeling zou zijn wat betreft de kindbescherming. Medewerkers willen het negatieve imago ombuigen in iets positiefs. Een citaat in het krantenartikel luidt; *“Wat willen die mensen zelf en hoe kan ik hen helpen dat te realiseren.”* Het sterk afgenomen justitiële kindbeschermingsmaatregelen en stijgende vrijwillige aanvragen, bewijst dat er anders wordt omgegaan met de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. De afname van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen is negatief voor de kindbescherming, maar positief voor het imago. Dit komt overeen met wat er in paragraaf 3.2.2. beschreven staat over de veranderingen binnen de kindbescherming. De stijging die te zien was wat betreft het aantal vrijwillige aanvragen vanuit ouders zelf en van instanties waar gezinnen bij betrokken waren. In een artikel in de Volkskrant van 29-04-1978¹⁷ beschrijft Maria Hendriks dat kinderrechters aangeven aan dat de justitiële kindbeschermingsmaatregelen pas worden ingezet als het niet meer anders kan. Een medewerker van de kindbescherming vertelt over zijn ervaringen binnen het werk en benoemt dat sommige ouders verbaasd zijn dat hij soms nog oog heeft voor hen. *“Sommige mensen zeggen wel eens, u bent veel aardiger dan ik had gedacht.”*

1980-1990

Drie krantenartikelen geven aan dat de kindbescherming hetzelfde moet blijven qua werkzaamheden. Er wordt benadrukt dat er meer in het belang van het kind wordt gehandeld en dat ouders meer in beeld komen. In de Telegraaf van 03-05-1980¹⁸, Pauline van der Plas (criminoloog) wordt er positief geschreven over hoe kinderen en ouders meer in gelegenheid komen om hun mening kenbaar te maken tijdens de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. De rechter die te maken zou hebben met justitiële kindbeschermingsmaatregelen kan meer uitgaan de mondigheid. Dit is dus winst voor de kinderen die met

¹⁷ [De Volkskrant » 29 apr 1978 | Delpher](#)

¹⁸ [De Telegraaf » 03 mei 1980 | Delpher](#)

kinderbescherming te maken hebben. Professor dr. Hoefnagels geeft in de Volkskrant van 08-10-1980¹⁹ aan dat er positief gesproken wordt over hoe de justitiële kindbeschermingsmaatregelen toegepast kunnen worden. Hij juichte in het krantenartikel de omgang van rechtswege in het nieuwe wetsontwerp toe. In de Telegraaf van 21-02-1984²⁰ geeft de heer de Meulder (advocaat) aan, dat de rapporten vanuit de kindbescherming er goed uitzien en goed verantwoord zijn waarom er een justitiële kindbeschermingsmaatregel nodig lijkt te zijn. Soms bevinden de justitiële kindbeschermingsmaatregelen zich op glad ijs, maar over het algemeen heeft de desbetreffende partij er wel vrede.

Twee krantenartikelen schrijven over de daling en stijging van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen. Paul Hovius schrijft in het Algemeen Dagblad van 04-07-1987²¹, dat de justitiële kindbeschermingsmaatregelen zijn gedaald en wat de verklaring daar voor is. Er wordt volgens hem meer gezocht naar alternatieve hulp, welke vrijwillig is en niet wordt opgelegd. Ouders die het oneens zijn met rapporten kunnen in beroep gaan. Dit komt overeen met wat er in paragraaf 3.2.2. beschreven staat over de veranderingen binnen de kindbescherming. De stijging die te zien was betreft het aantal vrijwillige aanvragen vanuit ouders zelf en van instanties waar gezinnen bij betrokken waren. Joop van Schie (verslaggever) legt in de Volkskrant van 19-01-1989²² uit hoe het kan dat de justitiële kindbeschermingsmaatregelen stijgen.

Er zouden factoren zijn waar de kindbescherming geen invloed op uit kan oefenen. De stijging van vooral ondertoezichtstelling zou volgens de cijfers van justitie komen door de buitenlandse jongeren. Ook eenoudergezinnen zouden een factor kunnen voor de toename zijn. Dit valt samen met de allochtonenproblematiek die heerste in de jaren 80 en de scheidingen die ‘normaal’ werden waardoor er eenoudergezinnen ontstonden.

19 De Volkskrant » 08 okt 1980 | Delpher

20 De Telegraaf » 21 feb 1984 | Delpher

21 [Algemeen Dagblad » 04 jul 1987 | Delpher](#)

22 [De Volkskrant » 19 jan 1989 | Delpher](#)

4.6 Verband tussen de onderzochte attitude en het aantal opgelegde justitiële kinderbeschermingsmaatregelen

De kritiek op de effectiviteit en de legitimiteit van de kinderbescherming in de jaren 70 leidde tot een sterke terugloop van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen. De sterkste daling in de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen lijkt zich voor te doen in de eerste helft van de jaren zeventig, tussen 1970 en 1975. Deze kritiek lijkt te worden weerspiegeld in de krantenartikelen, want van de 10 krantenartikelen met een negatieve attitude komen de meeste tussen 1970 en 1975 naar voren. In totaal komen er 10 krantenartikelen met een negatieve attitude naar voren in 1970-1980. Meer dan de helft pleiten voor veranderingen in de structuur en werkwijze van de kinderbescherming. Vanuit de context wordt er benoemd dat het beter is om in een slecht gezin te wonen dan in een goed tehuis. De kritiek op de werking van de kinderbescherming in de krantenartikelen lijkt dit te beamen. Vanuit de krantenartikelen lijkt er veel kritiek geuit te worden op de positie van de jongere en de ouders. In het contexthoofdstuk komt ook naar voren dat door de culturele en sociale revolutie die tussen 1960-1975 plaatsvond, de samenleving zich steeds meer durfde uit te spreken over bepaalde zaken. Dit wordt weerspiegeld door een stijging van het aantal vrijwillige aanvragen vanuit ouders zelf en van instanties waar gezinnen bij betrokken waren.

In de jaren 80 heerste er binnen de kinderbescherming nog een crisisstemming. Dit lijkt weerspiegeld te worden in de gevonden attitude in de krantenartikelen. De zes gevonden krantenartikelen met een negatieve attitude overheersten in de periode 1980-1990. Deze krantenartikelen benoemen dat de kritiek te wijten valt aan de bezuinigingen, wat ook in het contexthoofdstuk beschreven is rond begin jaren 80. Particuliere instellingen moesten sluiten, wat de publieke beeldvorming geen goed leek te doen. Er kwam gedurende de jaren 80 langzamerhand wat meer geloof in de werking van de kinderbescherming terug. De kinderbescherming had de kritiek van de afgelopen jaren overleefd en de terugloop was een feit. Dit lijkt weerspiegeld te worden in de groei van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen. De meeste krantenartikelen met een positieve attitude komen ook naar voren in de periode 1980-1990, dit zijn er vijf. De toename van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen wordt ook beschreven in de krantenartikelen en er wordt benoemd dat kinderen en ouders meer positief zijn over de kinderbescherming zoals deze veranderd was. Er werd benadrukt dat er meer in het belang van het kind gehandeld werd en dat ouders meer in beeld kwamen.

Dit lijkt samen te hangen met de individualisering die in de jaren 80 naar voren kwam. Toch werd de toename van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen ook toegewezen aan de tekorten aan bedden in tehuizen, op de verandering in het systeem van de kindbescherming, op de bezuinigingen van niet-justitiële hulpverlening en op de minderjarige die met justitie in aanraking zijn gekomen binnen de residentiële hulpverlening.

5. Conclusie en discussie

Dit hoofdstuk is onderverdeeld in een paragraaf 5.1 die bestaat uit de conclusie van het onderzoek, waarin er antwoord gegeven wordt op de hoofdvraag en deelvragen. Vervolgens paragraaf 5.2 met de discussie van de onderzoeksresultaten. Hierin worden de sterke punten en de beperkingen van het onderzoek besproken. Tot slot wordt er in paragraaf 5.3 aanbevelingen voor vervolgonderzoek weergegeven.

5.1 Conclusie

De hoofdvraag van het onderzoek luidde; *“Hoe was de berichtgeving over justitiële kinderbeschermingsmaatregelen tussen 1970 en 1990, hoe is dit te verklaren en op welke manier is dit in verband te brengen met veranderingen in het aantal opgelegde kinderbeschermingsmaatregelen in deze periode?”* Door middel van de vier gestelde deelvragen kan de hoofdvraag worden beantwoord. De resultaten laten zien dat de kritiek die in het contexthoofdstuk naar voren is gekomen wat betreft de jaren 70 leidde tot een sterke terugloop van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen. Deze kritiek lijkt te worden weerspiegeld in de krantenartikelen waarvan de meeste met een negatieve attitude tussen 1970 en 1975 naar voren komen. Het contexthoofdstuk geeft aan dat begin jaren 80 er binnen de kinderbescherming nog een crisisstemming heerste. Dit lijkt weerspiegeld te worden in de gevonden attitude in de krantenartikelen. De zes gevonden krantenartikelen met een negatieve attitude overheersten in de periode 1980-1990. Gedurende de jaren 80 geeft het contexthoofdstuk aan dat er langzamerhand wat meer geloof in de werking van de kinderbescherming terug kwam. Er is een groei van de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen te zien. De meeste krantenartikelen met een positieve attitude komen ook naar voren in de periode 1980-1990.

5.2 Discussie

5.2.1 Sterke punten van het onderzoek

Deze masterthese heeft een aantal sterke punten. Een sterk punt betreft de gekozen methode. Er is gebruik gemaakt van open coderen en een analyse-instrument in de vorm van een vaste set vragen. Hierdoor konden de data op een systematische wijze gestructureerd worden. Het

codeerschema kent een duidelijke indeling, wat kan bijdrage aan de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Door literatuur over de maatschappelijke en culturele context van de onderzoeksperiode te verzamelen, konden de gevonden resultaten beter worden geïnterpreteerd.

Daarnaast zal het kind altijd ter discussie blijven staan. Als het gaat om het belang van het kind, spelen er verschillende factoren mee. Je kan voorzichtig constateren dat de kindbescherming zich moet kunnen conformeren aan wat de maatschappij op dat moment van hen vraagt. Als er een maatschappelijke ontwikkeling speelt, kan deze lijkt het haast niet los gezien worden van de werkwijze van de kindbescherming. Het lijkt erop dat de kindbescherming altijd zal mee moeten bewegen met de maatschappelijke veranderingen. In de jaren 70 strookte de kindbescherming niet met de maatschappelijk en culture ontwikkelingen, zoals emancipatie en mondigheid. De kindbescherming leek zich moeilijk te kunnen aanpassen aan deze ontwikkeling, waardoor het lijkt dat de kindbescherming hierdoor in problemen kwamen.

Een ander sterk punt is de maatschappelijke relevantie van het onderzoek. De resultaten geven mogelijk een weerspiegeling tussen de gevonden attitude en de golfbeweging van justitiële kindbeschermingsmaatregelen weer. Het is mogelijk dat de media niet altijd even goed de kindbescherming naar voren laat komen. Het beeld wat geschetst wordt over de kindbescherming kan beïnvloed worden door framing. Tot op de dag van vandaag speelt dit ook een rol in de huidige samenleving, mogelijk zelf meer door de opkomst van social media. De media draagt mogelijk een verantwoordelijkheid om kindbescherming evenwichtig in het nieuws te brengen.

Tevens is de wetenschappelijke bijdrage aan het onderzoek een sterk punt. Deze zit in het schetsen van een volledig mogelijk beeld over hoe de kindbescherming zich in de periode van 1945-1990 heeft ontwikkeld en dat dit gepaard lijkt te gaan met de veranderde maatschappij. Het beeld over de samenleving van de onderzoeksperiode kan ondersteuning bieden bij het beantwoorden van de vraag hoe de golfbeweging van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen was. Dit wordt aangetoond door de vele literatuur en historische onderzoeken die beschikbaar zijn over de kindbescherming, de media en de samenleving in het verleden.

Een laatste sterke kant is de tijd waarin dit onderzoek geschreven is. Gezien de corona waren de bronnen als krantenartikelen en literatuur altijd beschikbaar om te kunnen analyseren.

5.2.2 Beperkingen van het onderzoek

Er dient sprake te zijn van een voorzichtige conclusie vanwege de gebonden tijd van dit onderzoek, waardoor er maar van één type medium gebruik is gemaakt. Deze bestonden uit de 3 landelijke dagbladen. Daarnaast zou er naast de landelijke dagbladen ook gekeken kunnen worden naar andere vormen van media in de onderzoeksperiode om de onderzoeksresultaten te vergroten.

Er kan een kritische kanttekening geplaatst worden bij de gekozen methode van dit onderzoek. De krantenartikelen zijn gevonden aan de hand van de zoektermen in de databank Delpher. Deze databank bestaat uit miljoenen krantenartikelen en vanuit verschillende bronnen. Dagelijks wordt de databank uitgebreid door het steeds digitaliseren van krantenartikelen uit het verleden (Delpher, z.d.). Hierdoor blijft het aanbod op Delpher groeien en er moet rekening gehouden worden dat niet alle krantenartikelen waarin geschreven is over de justitiële kindbeschermingsmaatregel op het moment van dataverzameling aanwezig waren. Ook zouden andere databanken gebruikt kunnen worden, zoals de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag of Tresoar in Leeuwarden, om te onderzoeken of er niet meer geschreven is in die periode over dit onderzoek.

Daarnaast lijkt er in het onderzoek aangetoond dat het degene die de krantenartikelen hebben geschreven, ook onderwerp gerelateerd hebben gereageerd. Dit kan per geschreven krantenartikel anders neergezet worden. De auteurs spelen mogelijk een grote rol bij de beschreven attitude in de krantenartikel. Dit kan invloed hebben op de resultaten wat betreft de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Eveneens moet een kritische kanttekening worden geplaatst bij de vraag of de zoektermen in dit onderzoek het onderwerp volledig dekken, ook al werd er rekening gehouden met de termen. Zo is tijdens de dataverzameling gebleken dat Delpher naar de zoektermen op de gehele pagina van de krant zoekt. Dit houdt in dat de zoekterm ‘kinderbescherming’ in combinatie met ‘ondertoezichtstelling’ wel voor kwam op één pagina, maar dit betekende niet dat beide zoektermen in hetzelfde krantenartikel werden genoemd.

Een laatste kanttekening wordt geplaatst bij de interpretatie van onderwerpen en type berichten. Dit kan persoonlijk zijn en dus invloed hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten.

5.3 Aanbevelingen vervolgonderzoek

Het huidige onderzoek zou uitgebreid kunnen worden door bijvoorbeeld andere databanken of archieven te raadplegen, vanwege de beperkingen van Delpher. In de toekomst zou er opnieuw onderzoek in Delpher gedaan kunnen worden om te kijken of er meer krantenartikelen aanwezig of beschikbaar zijn. Er zouden meerdere landelijke dagbladen onderzocht kunnen worden en meerdere zoektermen toegepast kunnen worden. Een optie is nog om meerdere of andere media te gebruiken als bron.

Een tweede aanbeveling zou een vervolg op het onderzoek kunnen zijn, door interviews met medewerkers die in de onderzoeksperiode werkzaam waren bij de kindbescherming. Er kan bijvoorbeeld onderzocht worden of deze medewerkers onderdeel waren van één van de actiegroepen, of de medewerkers iets hebben meegekregen van de daling en stijging van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen en hoe zij dit hebben ervaren.

Literatuur

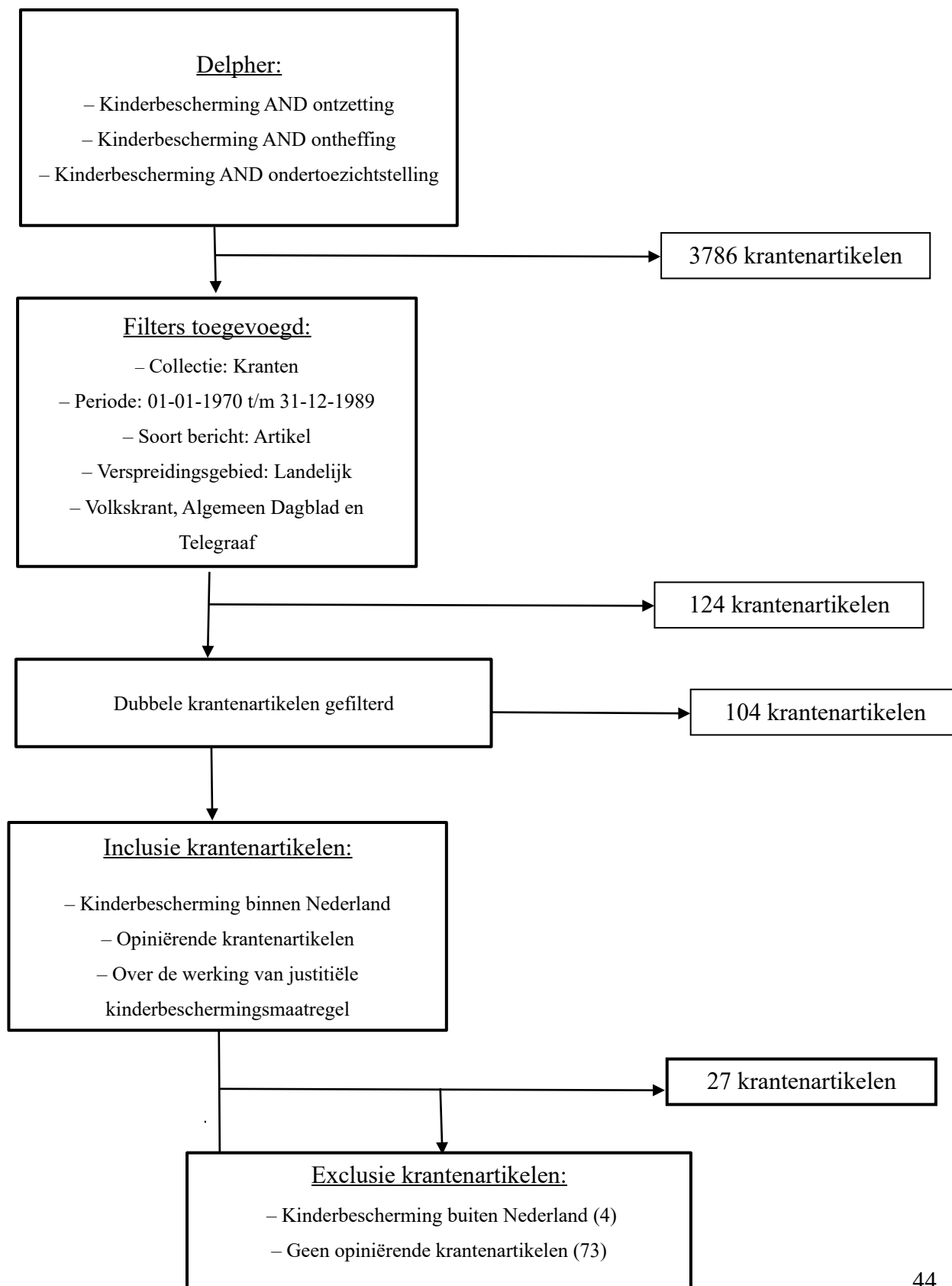
- Alexander, R. and Alexander, C. (1995). Criminal prosecution of child protection workers. *Social Work*, 49: 809–814. <http://dx.doi.org/10.1093/sw/40.6.809>
- Ayre, P. (2001). Child protection and the media: lessons from the last three decades. *British Journal of Social Work*, 31(6), 887–901. <https://doi.org/10.1093/bjsw/31.6.887>
- Baarda, B. (2012). *Basisboek Methoden en Technieken: Kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis*. Noordhoff Uitgevers bv
- Baartman, H. (2008). “Kinderen eerst; en ouders dan”, in: M.R. Bruning en J. Kok (red), *Herziening Kinderbeschermingsmaatregelen. Commentaren op het voorontwerp van de wet*. Kluwer 2008, p. 97-109.
- Bakker, N., Noordman, J., & Rietveld-van Wingerden, M. (2010). *Vijf eeuwen opvoeden in Nederland: idee en praktijk 1500-2000* (2e herziene druk). Koninklijke Van Gorcum.
- Bakker, P. en Scholten, O. (2019). *Communicatiekaart van Nederland. Overzicht van media en communicatie* (Tiende druk). Boom uitgevers.
- Baneke, I (2021, 14 oktober). “Adviesorgaan: Nieuwe plannen voor kinderscherming zijn nog niet goed genoeg”. Trouw. Geraadpleegd van [Trouw](https://www.trouw.nl).
- Boeije, H. (2002) A Purposeful Approach to the Constant Comparative Method in the Analysis of Interviews. *Quality and Quantity*, 36, 391-409.
<http://dx.doi.org/10.1023/A:1020909529486>
- Boendermaker, L. (1998). *Justitieel inrichtingswerk en jeugdgevangenen*. In J. Hermanns e.a. red.), *Handboek Jeugdzorg* (pp. B.1-1 – B.1-17). Bohn Stafleu Van Loghum.
- Dane, J. (2006). *Honderd jaar kinderscherming. Uitgave ter gelegenheid van het jubileum van de Raad voor de Kinderbescherming en de Kinderwetten (1905-2005)*. SWP.
- Davies, Emma, O’Leary, Erin and Read, J. 2017. Child abuse in England and Wales 2003–2013: Newspaper reporting versus reality. *Journalism*. 18 (6), pp. <https://doi.org/10.1177/1464884915610994>
- De Winter, M (2019). Onvoldoende beschermd. *Geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden*. Geraadpleegd op https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2019/07/121512_Eindrapport-Geweld-Deel1_TG2_tcm18-393482.pdf

- Dekker, J. J. H. (2001). *The Will to Change the Child. Re-education Homes for Children at Risk in Nineteenth Century Western Europe*. P.I.E. - Peter Lang.
<https://doi.org/10.25656/01:4017>
- Dekker, J., Amsing, M., van der Bij-de Puij, I., Dekker, M., Grietens, H., Harder, A., Koedijk, P. C. M., Parlevliet, S., Schreuder, P., Talhout, M., & Timmerman, M. (2012). *Jeugdzorg in Nederland 1945-2010: Resultaten van deelonderzoek 1 van de commissie Samson. Historische schets van de institutionele ontwikkeling van de jeugdsector vanuit het perspectief van het kind en de aan hem/haar verleende zorg*. Rijksuniversiteit Groningen.
<https://www.rug.nl/staff/j.j.h.dekker/deelonderzoek-1-jeugdzorg-tekst.pdf>
- Dekker, J. J. H. (2009). Children at risk in history: a story of expansion. *Paedagogica Historica*, 45(1-2), 17–36. <https://doi.org/10.1080/00309230902746206>
- Dekker, M. (2016). *Effectiviteit aan de horizon: Een studie rond onderzoek naar resultaat op het gebied van de justitiële kindbescherming in Nederland tussen 1945 en 2005*(dissertatie). Rijksuniversiteit Groningen.
- Delpher. (z.d.). *Wat is Delpher?* Geraadpleegd op www.delpher.nl
- Dercksen, A. en Verplanke, L. *Geschiedenis van de onmaatschappelijkheidsbestrijding in Nederland, 1914-1970*. Boom, 1987.
- Dimmendaal, G. (1998). *Heropvoeding en behandeling, meisjes in Huize De Rantiz Groningen 1940- 1967* (dissertatie). Van Gorcum.
- Entman, R. (1993). Framing Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication* 43(4), 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Frosch, C. A., Schoppe-Sullivan, S. J., & O'Banion, D. D. (2021). Parenting and child development: a relational health perspective. *American Journal of Lifestyle Medicine* 15(1), 45–59. <https://doi.org/10.1177/1559827619849028>
- Gemengde Interdepartementale Werkgroep Jeugdwelzijnsbeleid (1976). *Jeugdwelzijn. Op weg naar samenhangend beleid*. Staatsuitgeverij.
- Grietens, H., Vanderfaeillie, J., & Maes, B. (Eds.) (2014). *Handboek Jeugdhulpverlening Deel 1. Een orthopedagogisch perspectief op kinderen en jongeren met problemen*. Acco.

- Interdepartementale Werkgroep Ambulante en Preventieve Voorzieningen voor Hulpverlening aan Jeugdigen (1984). *Tussen droom en daad: eindrapport van de I.W.A.P.V.* Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Staatsuitgeverij.
- Interdepartementale Werkgroep Residentiële Voorzieningen voor Hulpverlening aan Jeugdigen (1984). *Eindrapport van de I.W.R.V.* Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Staatsuitgeverij.
- Koens, T. (2008). “Oost west thuis best?- uithuisplaatsing van jeugdigen”, in : M.R. Bruning en J Kok (red), *Herziening Kinderbeschermingsmaatregelen. Commentaren op het voorontwerp van de wet.* Kluwer 2008, p. 9-26.
- Komen, M. (1999). *Gevaarlijke kinderen , kinderen in gevaar: de justitiële kinderscherming en de veranderende sociale positie van jongeren, 1960-1995.* SWP.
- Langeveld, M.J. (rapporteur) (1952), *Maatschappelijke verwildering de jeugd Rapport betreffende het onderzoek naar de geestesgesteldheid van de massajeugd.* Staatsuitgeverij.
- Lazarus, R. S. (1991). *Emotion & Adaptation.* Oxford: Oxford University Press.
- NOS (2021, 14 oktober). “Harde kritiek op hulpverlening bij doodgeschoten 14-jarig meisje Amsterdam ”. NOS. Geraadpleegd van [NOS.nl](https://www.nos.nl)
- Regehr, C., Chau, S., Leslie, B., & Howe, P. (2002). Inquiries into the deaths of children: Impacts on child welfare workers and their organizations. *Children and Youth Services Review*, 24, 885–902. [http://dx.doi.org/10.1016/S0190-7409\(02\)00250-5](http://dx.doi.org/10.1016/S0190-7409(02)00250-5)
- Regehr, C., Bogo, M., Shlonsky, A., & LeBlanc, V. (2010). *Confidence and professional judgment in assessing children’s risk of abuse. Research on Social Work Practice*, 20(6), 621–628. <http://dx.doi.org/10.1177/1049731510368050>
- Righart, H. (1995) *De eindeloze jaren zestig: Geschiedenis van een generatieconflict.* Arbeiderspers.
- RTV Noord (2021, 14 oktober). “Als kinderen echt in gevaar zijn, voel je dat vaak wel aan”. *RTVNoord.* Geraadpleegd van [RTVnoord.nl](https://www.rtvnoord.nl).
- Samson (2012). Omringd door zorg, toch niet veilig. *Seksueel misbruik van door de overheid uit huis geplaatste kinderen.* Geraadpleegd op 2014/02/06/[rapport-commissie-samson-omringd-door-zorg-toch-niet-veilig/deel-1-omringd-door-zorg-toch-niet-veilig-tcm109-4542241.pdf](https://www.rapport-commissie-samson-omringd-door-zorg-toch-niet-veilig/deel-1-omringd-door-zorg-toch-niet-veilig-tcm109-4542241.pdf)

- Scott, W & Gough, S (2003). Sustainable Development and Learning: *framing the issues*. 1: 1- 11. <https://doi.org/10.4324/9780203464625>
- Thomlison, B., & Blome, W. W. (2012). Hold the Presses: A Commentary on the Effects of Media Coverage of Fatalities on the Child Welfare System. *Journal of Public Child Welfare*, 6(3), 243–254. <https://doi.org/10.1080/15548732.2012.683327>
- Van Montfoort, A.J. (1994). *Het topje van de ijsberg: kindbescherming en de bestrijding van kindermishandeling in sociaal-juridisch perspectief* (dissertatie). SWP.
- Vonk, A., & Smit, P. (2014). *Effectief opiniestukken schrijven : aandacht voor uw zaak in 10 stappen*. De Nieuwsmakers.
- Weijenberg, J. (2008). *Professionele ouderbegeleiding. Een systemische wegwijzer voor hulpverleners* (2e dr.). Van Gorcum.
- Wiersma, K. (1971). *Jeugdbescherming en justitie: schets voor organisatie en structuur*. Ministerie van Justitie.

Bijlage 1. Flowchart

Bijlage 2. Analyse-instrument ‘Kinderbescherming in 1970-1990’

Oriëntatie	
Wat is de naam van het landelijk dagblad?	de Telegraaf
Wat is de titel van het krantenartikel?	Aktiegroepen laken kinderbescherming
Wat is de publicatiedatum?	18-03-1970
Wat is de naam van de auteur?	Maria Hendriks (auteur en in het verleden journalist van de Volkskrant)
Samenvatting	
Enkele citaten uit het door Het Roze Pamflet uitgegeven Zwartboek Kinderbescherming. Er worden klachten omschreven die vanuit de actiegroepen naar voren zijn komen en wat er met deze informatie gaat gebeuren. Er wordt gesproken over verschillende opgerichte commissies, waaronder Hoefnagels. Dit alles met als doel om de hele structuur van kinderbescherming te veranderen, het liefst op korte termijn.	
Inhoud	
Op welke onderwerpen heeft dit krantenartikel betrekking?	Zwartboek
Hoe wordt er in dit krantenartikel gesproken over de justitiële kinderbeschermingsmaatregelen en welke resultaten kwamen ten aanzien van deze justitiële kinderbeschermingsmaatregelen naar voren? Wat wordt hier over gezegd?	De justitiële kinderbeschermingsmaatregelen zouden als enig voordeel hebben dat kinderen nog niet in een tehuis zitten, aldus de actiegroepen. Niet gesproken over de golfbeweging van justitiële kinderbeschermingsmaatregelen.
Vermeld de auteur negatieve of positieve resultaten naar aanleiding van (het opleggen van) justitiële kinderbeschermingsmaatregelen? Zo ja, welke?	Merendeels van het krantenartikel gaat over kinderen die uit huis zijn geplaatst en in een tehuis zitten. De toestanden in tehuizen zijn volgens de auteur droevig.
Vermeld de auteur ook een manier om deze negatieve resultaten of consequenties tegen te kunnen gaan? Zo ja, welke?	De actiegroepen; Het Roze Pamflet en Externe Kinderbescherming, komen op voor de kinderen die de dupe zijn van de kinderbescherming. De actiegroepen gaan binnenkort naar het Binnenhof om het Zwartboek te presenteren. Minister Polak heeft een maand de tijd om wat aan de situatie te veranderen. De kinderen horen in tehuizen verzorgd en opgevoed te worden. Hier strijden de actiegroepen vooral voor. De auteur hoopt dat professor dr. Hoefnagels zijn uitspraken nakomt. Er dient verandering te komen binnen het systeem van de kinderbescherming.
Is het krantenartikel overwegend positief, negatief of neutraal jegens justitiële kinderbeschermingsmaatregelen? Op basis waarvan kan dit worden geconcludeerd?	Negatief, de auteur vindt dat er veranderingen moeten komen binnen de kinderbescherming. Volgens haar mist de kinderbescherming volkomen haar doel.

Analyse-instrument 'Kinderbescherming in 1970-1990'

Oriëntatie	
Wat is de naam van het landelijk dagblad?	de Volkskrant
Wat is de titel van het krantenartikel?	Kritische kindbescherming: gevecht tegen bevoogding in het kwadraat
Wat is de publicatiedatum?	21-05-1970
Wat is de naam van de auteur?	Professor dr. G.P. Hoefnagels (hoogleraar kinderrecht en criminologie)
Samenvatting	
De bedoeling van het krantenartikel en professor dr. Hoefnagels is om aan te tonen dat de kindbescherming onbegrijpelijk is en een probleem wordt voor een ieder die hier mee te maken krijgt. De kindbescherming kost veel geld, frustraties en ongeluk.	
Inhoud	
Op welke onderwerpen heeft dit krantenartikel betrekking?	Beleid
Hoe wordt er in dit krantenartikel gesproken over de justitiële kindbeschermingsmaatregelen en welke resultaten kwamen ten aanzien van deze justitiële kindbeschermingsmaatregelen naar voren? Wat wordt hier over gezegd?	Er worden cijfers over de justitiële kindbescherming weergegeven. De cijfers gaan over; de Rijksbegroting, het aantal kinderen dat betrokken is bij de kindbescherming, gezinnen, inrichtingen en het aantal medewerkers en vrijwilligers. De medewerkers weten niet wat zij eigenlijk aan het doen zijn bij het uitvoeren van de justitiële kindbeschermingsmaatregelen.
Vermeld de auteur negatieve of positieve resultaten naar aanleiding van (het opleggen van) justitiële kindbeschermingsmaatregelen? Zo ja, welke?	Volgens de auteur zou niemand weten wat ze eigenlijk aan het doen zijn als het gaat om de justitiële kindbeschermingsmaatregelen.
Vermeld de auteur ook een manier om deze negatieve resultaten of consequenties tegen te kunnen gaan? Zo ja, welke?	Het is een hulpkreet naar het ministerie om iets te gaan doen en niet de schijn op te blijven houden. De laatste vraag van het krantenartikel luidt dan ook als volgt: <i>“Kan die structuur van vandaag op morgen veranderd worden?”</i> De auteur zou graag willen dat de structuur binnen de kindbescherming veranderd.
Is het krantenartikel overwegend positief, negatief of neutraal jegens justitiële kindbeschermingsmaatregelen? Op basis waarvan kan dit worden geconcludeerd?	Negatief. Het gaat over de kinderen die veel last ervaren, over gezinnen, zwartboeken die geschreven zijn en over geld. Kortom, het gaat over alles wat mis gaat binnen de justitiële kindbescherming.

Bijlage 3. Bronnenlijst

De Telegraaf

1970-1975

18 maart, [De Telegraaf » 18 mrt 1970](#) | Delpher

24 oktober, [de Telegraaf » 24 okt 1970](#) | Delpher

19 juni, [de Telegraaf » 19 jun 1971](#) | Delpher

8 maart, [de Telegraaf » 08 mrt 1972](#) | Delpher

15 maart, [de Telegraaf » 15 mrt 1972](#) | Delpher

27 oktober, [de Telegraaf » 27 okt 1972](#) | Delpher

01 november, [de Telegraaf » 01 nov 1972](#) | Delpher

02 februari, [de Telegraaf » 02 feb 1974](#) | Delpher

14 november, [de Telegraaf » 14 nov 1974](#) | Delpher

1975-1980

02 maart, [de Telegraaf » 02 mrt 1976](#) | Delpher

28 september, [de Telegraaf » 28 sept 1977](#) | Delpher

24 maart, [de Telegraaf » 24 mrt 1979](#) | Delpher

20 oktober, [de Telegraaf » 20 okt 1979](#) | Delpher

27 oktober, [de Telegraaf » 27 okt 1979](#) | Delpher

16 november, [de Telegraaf » 16 nov 1979](#) | Delpher

03 mei, [de Telegraaf » 03 mei 1980](#) | Delpher

1980-1985

20 augustus, [de Telegraaf » 20 aug 1983](#) | Delpher

21 februari, [de Telegraaf » 21 feb 1984](#) | Delpher

30 maart, [de Telegraaf » 20 mrt 1984](#) | Delpher

12 september, [de Telegraaf » 12 sept 1984](#) | Delpher

16 april, [de Telegraaf » 16 apr 1985](#) | Delpher

1985-1990

- 12 april, [de Telegraaf » 12 apr 1986 | Delpher](#)
- 06 augustus, [de Telegraaf » 06 aug 1986 | Delpher](#)
- 04 oktober, [de Telegraaf » 04 okt 1986 | Delpher](#)
- 13 februari, [de Telegraaf » 13 feb 1987 | Delpher](#)
- 15 februari, [de Telegraaf » 15 feb 1988 | Delpher](#)
- 19 januari, [de Telegraaf » 19 jan 1989 | Delpher](#)
- 04 februari, [de Telegraaf » 04 feb 1989 | Delpher](#)
- 03 juni, [de Telegraaf » 03 jun 1989 | Delpher](#)
- 27 december, [de Telegraaf » 27 dec 1989 | Delpher](#)

De Volkskrant

1970-1975

- 21 mei, [De Volkskrant » 21 mei 1970 | Delpher](#)
- 21 oktober, [de Volkskrant » 21 okt 1970 | Delpher](#)
- 21 december, [de Volkskrant » 21 dec 1970 | Delpher](#)
- 16 april, [de Volkskrant » 16 apr 1971 | Delpher](#)
- 8 januari, [de Volkskrant » 8 jan 1972 | Delpher](#)
- 10 februari, [de Volkskrant » 10 feb 1972 | Delpher](#)
- 23 september, [de Volkskrant » 23 sept 1972 | Delpher](#)
- 14 december, [de Volkskrant » 14 dec 1974 | Delpher](#)
- 02 februari, [de Volkskrant » 22 feb 1975 | Delpher](#)
- 11 juni, [de Volkskrant » 11 jun 1975 | Delpher](#)

1975-1980

- 18 september, [de Volkskrant » 18 sept 1976 | Delpher](#)
- 27 november, [de Volkskrant » 27 nov 1976 | Delpher](#)
- 04 november, [de Volkskrant » 04 nov 1977 | Delpher](#)
- 03 december, [de Volkskrant » 03 dec 1977 | Delpher](#)
- 29 april, [de Volkskrant » 29 apr 1978 | Delpher](#)
- 01 juli, [de Volkskrant » 01 jul 1978 | Delpher](#)
- 08 april, [de Volkskrant » 08 apr 1978 | Delpher](#)

03 oktober, [de Volkskrant » 03 okt 1978](#) | [Delpher](#)
02 november, [de Volkskrant » 02 nov 1979](#) | [Delpher](#)
13 november, [de Volkskrant » 13 nov 1979](#) | [Delpher](#)
8 oktober, [de Volkskrant » 08 okt 1980](#) | [Delpher](#)

1980-1985

21 maart, [de Volkskrant » 21 mrt 1981](#) | [Delpher](#)
02 april, [de Volkskrant » 02 apr 1981](#) | [Delpher](#)
4 oktober, [de Volkskrant » 04 okt 1983](#) | [Delpher](#)
13 oktober, [de Volkskrant » 13 okt 1983](#) | [Delpher](#)
16 november, [de Volkskrant » 16 nov 1983](#) | [Delpher](#)
16 januari, [de Volkskrant » 16 jan 1984](#) | [Delpher](#)
20 juni, [de Volkskrant » 20 jun 1984](#) | [Delpher](#)
29 november, [de Volkskrant » 29 nov 1984](#) | [Delpher](#)
04 mei, [de Volkskrant » 04 mei 1985](#) | [Delpher](#)
14 september, [de Volkskrant » 14 sept 1985](#) | [Delpher](#)
03 december, [de Volkskrant » 03 dec 1985](#) | [Delpher](#)

1985-1990

12 april, [de Volkskrant » 12 apr 1986](#) | [Delpher](#)
23 september, [de Volkskrant » 23 sept 1986](#) | [Delpher](#)
27 september, [de Volkskrant » 27 sept 1986](#) | [Delpher](#)
13 juni, [de Volkskrant » 13 jun 1987](#) | [Delpher](#)
20 juni, [de Volkskrant » 20 jun 1987](#) | [Delpher](#)
24 september, [de Volkskrant » 24 sept 1987](#) | [Delpher](#)
14 juni, [de Volkskrant » 14 jun 1988](#) | [Delpher](#)
12 december, [de Volkskrant » 12 dec 1988](#) | [Delpher](#)
13 december, [de Volkskrant » 13 dec 1988](#) | [Delpher](#)
15 december, [de Volkskrant » 15 dec 1988](#) | [Delpher](#)
23 december, [de Volkskrant » 23 dec 1988](#) | [Delpher](#)
19 januari, [de Volkskrant » 19 jan 1989](#) | [Delpher](#)
04 februari, [de Volkskrant » 04 feb 1989](#) | [Delpher](#)

27 april, [de Volkskrant » 27 apr 1989](#) | [Delpher](#)
11 mei, [de Volkskrant » 11 mei 1989](#) | [Delpher](#)
20 mei, [de Volkskrant » 20 mei 1989](#) | [Delpher](#)
01 juni, [de Volkskrant » 01 jun 1989](#) | [Delpher](#)
27 juni, [de Volkskrant » 27 jun 1989](#) | [Delpher](#)
17 augustus, [de Volkskrant » 17 aug 1989](#) | [Delpher](#)
23 september, [de Volkskrant » 23 sept 1989](#) | [Delpher](#)

Algemeen Dagblad

1970-1975

15 december, [Algemeen Dagblad » 15 dec 1971](#) | [Delpher](#)
28 december, [Algemeen Dagblad » 28 dec 1971](#) | [Delpher](#)
10 juni, [Algemeen Dagblad » 10 jun 1972](#) | [Delpher](#)

1975-1980

04 november, [Algemeen Dagblad » 04 nov 1977](#) | [Delpher](#)

1980-1985

13 april, [Algemeen Dagblad » 13 apr 1981](#) | [Delpher](#)
17 september, [Algemeen Dagblad » 17 sept 1983](#) | [Delpher](#)
25 juni, [Algemeen Dagblad » 25 jun 1984](#) | [Delpher](#)

1985-1990

23 september, [Algemeen Dagblad » 23 sept 1986](#) | [Delpher](#)
04 juli, [Algemeen Dagblad » 04 jul 1987](#) | [Delpher](#)
23 december, [Algemeen Dagblad » 23 dec 1988](#) | [Delpher](#)
25 april, [Algemeen Dagblad » 25 apr 1989](#) | [Delpher](#)
26 april, [Algemeen Dagblad » 26 apr 1989](#) | [Delpher](#)